

DOMOLJUB

Glasilo Jugoslovanske Kmetске Zveze
z mesečno prilogo „Občinska uprava“.

Izhaja vsako sredo ob 5. uri zjutraj. — Cena mu je 12 Din. za pol leta.
Za inozemstvo 26 Din. za pol leta.
Posamezne številke se prodajajo po 1 Din.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. — Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Slovenci in Hrvati!

Jugoslovanski klub kot parlamentarni predstavitelj Slovenske ljudske stranke, Hrvatske pučke stranke in Bunjevsko-šokačke pučke stranke je od početka stal na stališču, da se mora notranja ureditev naše države izvršiti na temelju pokrajinske avtonomije, t. j. da se mora vsaka pokrajina samostojno razvijati na političnem, gospodarskem in kulturnem polju. Zaradi tega je zahteval v posameznih pokrajinah zbornice z zakonodajno močjo kot politična predstavništva ljudstva, ki naj v finančnem pogledu branijo finančno samostojnost pokrajin, v pravnem pa njihov svobodni razvoj.

AVTONOMISTIČNI PROGRAM ZMAGOVIT.

Naš žilavi in odkriti boj za avtonomijo v ustavodajni in zakonodajni skupščini je dvignil zavest našega ljudstva, utrdil ga je v borbi ter je imel velik vpliv na programe ostalih strank, od katerih so nekatere iz demagogičnih strankarskih razlogov, torej povsem neiskreno, zahtevale nekaj, o čemer so vedele, da se ne more nikakor izvršiti, druge so se pa iz poblepa po oblasti popolnoma oddaljile od spoštovanja ljudske volje, misleč, da vse pravo temelji na sili.

Posamezne politične skupine v našem javnem življenju so morale končno priti do prepričanja, da je avtonomistično stališče edino prava rešitev notranje ureditve naše države ali točneje — srečnega in zadovoljnega skupnega življenja Hrvatov, Slovencev in Srbov na temelju bratskega sporazuma, ne pa na temelju brutalne centralistične razdiralne sile, niti na temelju separacije ali amputacije, ki bi našo notranjo moč popolnoma uničila in nas izročila v roke pohlepnim narodnim sovražnikom.

Naš žilavi boj za avtonomijo je okrepil strujo Stojana Protičeva v radikalnem klubu. Najodličnejši njegovi člani so prišli do spoznanja, da mora priti do sporazuma s Hrvati in Slovenci.

VZTRAJNOST JOGOSLOVANSKEGA KLUBA.

Jugoslovanski klub je v težkem boju vzdržal do konca in ni od svojega prvotnega programa popustil niti za črko, dasi se mu je od ene strani obetala oblast in vse ono, kar je z njo zvezano, a na drugi strani pa se je označevala njegova politika kot izdajalska, ker se ni hotel pokoriti diktatu praznih, neresnih obetanj. Ta vztrajnost, četudi ni dovedla večine demokratske stranke pod vodstvom Ljube Davidovića do popolnega avtonomističnega stališča, ker so se demokrati dolgo s silo držali na vladi, vsled česar težko pojmujejo svobodo, vendar jih je dovedla do priznanja, da je potreben sporazum s Hrvati in Slovenci.

VPLIV NA RADIČEVO STRANKO.

Celo Radičeva stranka s Hrvatskim blokom je morala pod pritiskom Ljudske stranke opustiti svojo tezo o »neutrlni kmetiski republiki«
Hrvatske in Slavonije s teritorialnimi ko-

rekturami v vzhodnem in jugozapadnem delu v korist srbskega plemena, in pritegniti v sfero hrvatskih interesov tudi Bosno, Hercegovino in Dalmacijo. Ko je smatrala, da je treba iz pasivnosti preiti na aktivno politično delo, tedaj se je postavila na stališče Protičeve ustave, o kateri se ne more reči, da zadovoljuje avtonomistične težnje. Radičeva stranka je šla dalje ter je za svojega političnega ali bolje parlamentarnega voditelja izbrala Ljubo Davidovića, dasiravno ni dobila od njega nikakih garancij za revizijo ustave.

To ravnanje Jugoslovanskega kluba je zmajalo tudi komunistične in socialistične vrste, ki so se morali končno prepričati, da centralizem ne samo ovira, ampak v krali uničuje razvoj gospodarskega in socialnega življenja.

TRI CENTRALISTIČNE STRANKE.

V našem javnem življenju se vzdržujejo samo tri politične stranke, ki so do konca trdovratno vztrajale pri popolnem centralizmu. To je najprej Pribičevićeva demokratska stranka, potem Zemljoradniška stranka in končno Slovenska samostojna kmetijska stranka. Prva je kakor znano stranka izvoznicarjev, sekvestrov, mastnih koncesij, najhujše korupcije in nasilja med uradništvom; stranka centralistov ne iz prepričanja nego iz interesa, ki so se prizadevali obdržati na vladi s pomočjo neodgovornih pouličnih elementov; stranka, ki je ugonobila naše finance, ki je sklenila ameriško posojilo in porabila njegov prvi del za bančne in borzne špekulacije; stranka, ki se je vedno protivila izenačenju davkov, ki je našo carinsko politiko dovedla do popolnega poloma, tako da so bili tepeni producenti in konsumenti, a obogateli so samo strankarski spekulant; stranka, ki je pod vplivom brezvercev raznih barv razvila v naši državi popolnoma nepotreben kulturni boj.

Druga od teh strank — Zemljoradniška stranka je v svoji trdovratnosti vztrajala do konca v centralizmu in tako v sakem pogledu pospeševala velikosrbske aspiracije. S pomočjo praznih besed je hotela zavesti dalmatinskega hrvatskega kmeta, dočim ga je ravno s svojo nepremišljeno politiko spravila v najtežji gospodarski položaj. Ta stranka Pribičevićevih tajnih in javnih pomagačev ne sme v bodoče zaiti v nobeno hrvatsko vas več, ne samo zato, ker je proti pravičnemu sporazumu s Hrvati in Slovenci, marveč tudi zato, ker je v najnovejšem času vodijo popolni kapitalisti.

STRANKA SLEPOMISENJA.

Tretja centralistična skupina — Slovenska samostojna kmetiska stranka je pred volitvami v konstituanto obetala slovenskemu kmetu, da bo v prvi vrsti branila avtonomijo Slovenije in da se bo potegovala za kmetске interese. Toda ko je prišla v Belgrad, je zaradi interesov svojih posameznih pristajev in voditeljev zavrgla in izdala eno in drugo in se borila

z ramo ob rami z demokratsko stranko za centralistično politiko in za vso ono korupcijo, ki je v zvezi s tako politiko. Ob razpustu parlamenta se je spomnila tudi ona, da preide v »opozicijo« in če mogoče tudi pri teh volitvah prevara ljudstvo. Toda opozicija te stranke je nastala samo na ta način, ker se njeni poslanci niso mogli zediniti v vprašanju, kdo bo novi kandidat za ministra. To je stranka, ki slepi sedaj svoje volivce, a ko bodo volitve končane, začne zopet svojo staro igro in se bo prodajala tistemu, ki bo več ponudil.

STRANKA RAVNOPRAVNOSTI.

Kakor v političnem, tako stoji tudi v verskem oziru Ljudska stranka na stališču popolne verske ravnopravnosti v državi ter se zavzema z vsemi silami za versko toleranco, ker živi v tem največje jamstvo za mirno medsebojno življenje državljanov. Ravno radi tega je nastopila proti vsem poizkušam, ki so stremeli za tem, da se v državi izzove takozvani kulturni boj proti katoličanom in katoliški Cerkvi. Kulturni boj se je začel s famoznim »kanceljparagrafom« v ustavi, ki sramoti našo državo pred kulturnim svetom; pokazal se je v raznih ukrepih, katere je podvzel režim proti katoličanom in katoliškim ustanovam.

Marijine kongregacije, ki so popolnoma verska društva in spadajo z ozirom na to pod nadzorstvo zakonitih cerkvenih oblasti, so ali popolnoma prepovedane ali pa so zanje od strani države postavljeni taki pogoji, da se ne morejo razvijati. Katoliškim prosvetnim zavodom, ki jih je država dolžna vzdrževati bodisi na podlagi sklenjenih konvencij bodisi radi tega, ker se jim je odvzela po agrarni reformi skoro vsa zemlja kot edini vir vzdrževanja, se je nakazala šele v zadnjem letu tako majhna vsota, da morejo nekateri izmed njih komaj životariiti, drugi pa se približujejo gotovi propasti na škodo kulturnega napredka našega naroda.

Protikatoliško delo vlade in njenih organov je šlo tako daleč, da so prepovedali katoliškim duhovnikom v Vojvodini verski pouk v vseh šolah, kar doslej ni upal storiti noben vladajoči sistem. Več katoliških škofij in cerkvenih pokrajin je že nekoliko let brez svojih gospodarjev. Nižja katoliška duhovščina se nahaja danes v mnogih krajih v najtežjem gmotnem položaju, ker ni hotela vlada rešiti niti vprašanja bire niti vprašanja duhovniških plač samo radi tega, da bi povzročila med narodom zmešnjavo.

Vlada je z državnim denarjem in z državno avtoriteto vodila protikatoliško propagando tudi izven naše države v Češko-slovaški republiki ter tako ustvarjala nezaupanje med našo državo in večino češkoslovaškega naroda. Ona ni pustila pri miru niti grških katolikov v naši državi, temveč je naročila posebne agitatorje, ki so plačani iz državne blagajne, da vodijo nedostojno agitacijo proti grškim katolikom.

Ta režim kulturnega boja in nasilja pa je zopet podpiral iz državne blagajne vse one ustanove, ki so naravnost naperjene proti pozitivnim načelom vere. Radi tega je ustvaril iz sokojske organizacije avantgardo v kulturnem boju ter ob priliki pripravil tudi samega poglavarja države do tega, da je manifestiral za to organizacijo, ki je samo pojav v našem strankarskem in kulturnem življenju.

VARANJE Z AGRARNO REFORMO.

Rešitev agrarnega programa smo vedno smatrali za bistven del svojega programa. Vse, kar se je doslej storilo v tem pogledu, je bilo bodisi uspeh plemenske hegemonije, bodisi strankarske korupcije ali neresne demagogije. Plemenska hegemonija se vidi v tem, ker se naseljujejo na veleposestvih v Sremu,

V Zagrebu, Ljubljani in Subotici, dne 22. decembra 1922.

Stanko Banić, Stjepan Barić, Janez Brodar, dr. Velimir Deželić, dr. Ante Dulibić, Ivan Evetović, dr. Andrej Gosar, Jože Gostinčar, dr. Josip Hohnjec, Josip Klekl, dr. Anton Korošec, Martin Krajnc, dr. Nikola Mandić, Mate Milanović, Josip Nemanić, Juraj Puljić, Vladimir Pušenjak, Blaško Rajić, Ivan Roškar, dr. Marko Rebac, Ivan Stanovnik, dr. Fran Sudarević, dr. Janko Šimrak, Josip Škoberne, Karol Škulj, dr. Stjepan Vojnić-Tunić, Franjo Žebot.

Slavoniji in Vojvodini srbski poljedelci, dočim se poedini siromašni hrvatski in slovenski pošiljajo v južne kraje Srbije, kjer nimajo nobenih pogojev za življenje. Strankarska korupcija se je vršila s kolonizacijo dobrovoljcev, demagogijo pa je pridigovala zemljoradniška stranka. Zlasti obtožujemo vlado, ker se niti do danes ni lotila rešitve agrarnega vprašanja v Dalmaciji, radi česar danes dalmatinski kmet strada. Agrarno vprašanje v Dalmaciji se mora rešiti na pravičen način, da ne bo nihče oškodovan. Kmet mora postati zakonitim potom lastnik zemlje.

ZA SOCIALNO PRAVIČNOST.

Jugoslovanski klub se je ves čas svojega delovanja boril, da se pri vsakem koraku zaščitijo najsiromašnejši in najbednejši sloji našega kmetkega in delavskega sveta. Njegov program je bil izvrševanje socialne pravičnosti do vseh stanov. V najtežji dobi preganjanja delavcev je stal Jugoslovanski klub na braniku tlačanih in izkoriščanih. V tej smeri je deloval pri zakonu o zaščiti delavcev, o njihovem zavarovanju, o svobodi koalicije delavcev v boju proti kapitalistom in proti nasilju režima, ki je stal povsod na strani izkoriščevalcev. O tem morejo soglasno pričati mnogoštevilne organizacije v Bosni in Hercegovini, v Dalmaciji in Sloveniji. Jugoslovanski klub je zadnji čas zlasti skrbel za to, da bi vlada preskrbela živila za pasivne kraje. V početku je vlada vse obljubovala, pozneje pa se je pokazalo, da so bile te obljube samo varanje naroda. Majhna denarna sredstva, ki so bila določena v ta namen, so se uporabila na način, po katerem se ljudstvu ni samo nič pomagalo, temveč je bilo tudi ponižano v svojem ponosu, ker je vsa ta akcija stremela za tem, da se pridobe strankarski pristaši.

HRVATI IN SLOVENC!

Končno moramo pred vami obtožiti stranke, ki se nahajajo v takozvanem Hrvatskem bloku, in sicer radi nastopnih razlogov:

1. Ker sploh ni prišel v ustavotvorno skupščino, da se bori za hrvatsko stališče v vprašanju ureditve države in temeljnih državnih zakonov, ki jih ima ustava, temveč je omejil svoje delo na sestavljanje spomenic na zunanji svet, med katerim so nekatere države sovražno razpoložene ne samo proti celokupni državi, temveč zlasti proti Hrvatom in Slovincem, kakor n. pr. Italija.

2. Ker je s svojo pasivno politiko omogočil, da je bila sprejeta centralistična ustava in vsi zakoni, ki so ž njo v zvezi.

3. Ker je s svojo pasivno politiko dal popolnoma proste roke v prvi vrsti demokratom, da uvedejo v vse panoge drž. uprave nečuvno korupcijo, da rešujejo agrarno vprašanje na škodo Hrvatov in Slovincem, da gospodarijo z državnimi dohodki po svoji volji, da vodijo davčno in gospodarsko politiko proti hrvatskim in slovenskim interesom, da obremene narod z velikim ameriškim posojilom itd.

4. Ker je s svojim znanim pismom na Ljuba Davidovića pristal na to, da se odgodi ne samo rešitev ureditve države v smislu avtonomij, temveč tudi revizija ustave sploh.

5. Ker v svojem glavnem glasilu »Slobodnem domu« dan na dan napada katoliško vero in katoliško duhovščino in tako slabi odpornost hrvatskega naroda v boju.

HRVATI IN SLOVENC!

To je bil naš delovni program v teh zadnjih letih. Dokazuje, da se nismo niti koraka oddaljili od tega, kar smo govorili pred volitvami v ustavotvorno skupščino. Ostali smo torej stalni v boju! To je največje jamstvo za bodočnost, da bomo ostali zvesti svojim idealom.

Pred ljudsko sodbo.

Narodna skupščina je razpuščena, volitve so razpisane.

Stranke se vračajo iz Belgrada, stopajo pred svoje volilce in čakajo na obračun. —

Slovenska ljudska stranka ima veselo zavest, da še nikdar ni s tako čisto vestjo stopala pred svoje volilce kot ravno sedaj.

Bila je nadčloveška borba, ki so jo bojevali naši poslanci v državnem zboru za samoupravo, za avtonomijo slovenskega ljudstva. Hrvatski radičevski poslanci, petdeset po številu, so stali doma, 51 komunistov so s silo izgnali iz zbornice, naposled je odšlo še 11 hrvatskih zajedničarjev; boj proti centralizmu in brezdanji gnilobi demokratske (liberalne) in radikalne stranke pa je morala bojevati mala armada ljudskih poslancev. 191 demokratskih in radikalnih poslancev, za katerimi so drli čez strna in drn slovenski samostojneži in muslimanski poslanci, proti 28 ljudskim poslancem!

Sami in osameli so stali poslanci v tem orjaškem boju proti korupciji in centralizmu, opljuvani, zasramovani, obsojeni kot sovražniki države in izdajalci, kot mračnjaki itd. Kdo se ne spomni na strašna hujskanja proti našim poslancem, ko so se neustrašeno v zbornici potegovali za naše fante-vojake, kdo se ne spominja umazanega blatenja od «Kmetijskega lista» preko ljubljanskega «Jutra» doli do «Belgrajskega dnevnika»: vse je metalo s polnimi golidami gnojnico na naše poslance

ker so neprestano in povsod povdarjali zahteve po avtonomiji,

ker so se neustrašeno borili za človeško ravnanje z našimi vojaki,

ker so brezobzirno kazali na izmuzgavanje ljudskih množic po liberalnih, samostojnih in radikalnih krvopijev.

ker so neusmiljeno bičali strašno korupcijo, ki je na račun državne blagajne polnila žepce vladnih prijateljev in ki je na uradniška mesta nastavljala popolnoma nesposobne, a tem bolj zagrizene pristaše,

ker so se neustrašeno potegovali za pravice katoliške vere, katero je framaonska vlada ob vsaki priliki preganjala,

ker so bili živa vest, ki je neprestano v državni zbornici in odsekih klicala vladnim strankam v spomin strašno hudodelstvo, ki ga uganjajo nad ljudsko svobodo in nad ljudskim premoženjem pod krinko državnostvornosti in narodnega edinstva.

Pa so zmagali!

Glavni boj se je bil proti centralizmu, ko je bila sprejeta centralistična ustava, smo komaj upali dihniti proti njej: takoj je vse padlo po nas, da smo sovražniki države in narodnega edinstva. Nikjer nobenega prijatelja, nikjer nikakršne opore.

Danes pa, po tem orjaškem boju, je naša stranka dosegla, da bodo celo liberalci, ki so se najbolj ljubosumno zagrizli v centralizem, pri teh volitvah šli v boj z geslom — za avtonomijo, proti centralizmu. Seveda samo do volitev.

Danes ga ni na Slovenskem in Hrvatskem več treznega človeka, ki bi zagovarjal centralizem, danes pristaši vseh drugih strank več ali manj glasno priznavajo: pa

je imela vendarle edina Slovenska ljudska stranka že od začetka prav. In tudi v Srbiji se vedno bolj pojavljajo glasovi proti centralizmu: demokratska stranka se je razbila ravno radi tega vprašanja in leži strta, radikalna stranka pa je previdno pripravljena, da zaobrne plašč, kadar bo treba.

To je uspeh brezobzirnega, vztrajnega in nezlomljivega odpora naših poslancev, ki so edini skozi vsa leta dosledno vodili boj proti centralizmu. Druge stranke, ki so pri zadnjih volitvah agitirale za avtonomijo, so se za Judežve groše prodale velesrbskim centralistom, prodale so za ministrske sedeže in druge dragocene udobnosti koristi kmeta in delavca belgrajski žlahti — Ljudska stranka pa je ostala nepodkupljiva, dasi so ji ponujali zlata in kadila.

Zato stopa po dveletnem boju mirno in samozavestno pred svoje volivce. Prišel je čas, da se bije zadnja in odločilna bitka proti centralizmu. In mi vemo: slovensko delovno ljudstvo je pripravljeno za to bitko kot za nobeno drugo.

Zaupnikom S. L. S.

Pred volitvami smo. Zmagati moramo in to kar najsijajneje. Predpogoj vsake zmage je dobra priprava na boj. Na volivni boj se bomo dobro pripravili le, če predvsem skrbimo, da bodo volivni imeniki urejeni in popolni. Zato je prvo navodilo vodstva SLS za volitve, poziv krajevnim odborom, da

urede volivne imenike!

Nujno potrebno je, da takoj izvrše tole:

1. Vsak krajevni odbor SLS mora imeti do 15. januarja 1923 volivni imenik za državni zbor **prepisan**.

2. Vsak krajevni odbor SLS (ali K. Z., D. Z., O. Z.) mora določiti za vsako vas zaupnika, ki ima nalogo skrbeti, da bodo vsi naši somišljeniki iz dotične vasi vpisani v imenik in vsi nasprotniki, ki so neopravičeno v imeniku, izbrisani. Zato mora vsak zaupnik imeti **prepis** (izvleček) volivnega imenika za dotično vas. Jasno je tudi, da morate imeti zase pregled vseh volivcev iz cele občine. Le tako boste mogli ugotoviti v koliko je uradni volivni imenik popoln oziroma v koliko ga je treba popraviti.

3. Zahtevajte vpis v volivni imenik za vsakega našega somišljenika, o katerem kolikor toliko sodite, da ima volivno pravico.

Da boste mogli gornje 4 zahteve pravilno izpolniti, dajemo še sledeča navodila:

Za nas je najvažnejše to, da spravimo v volivni imenik vse naše volivce in pa, da niso v volivnem imeniku vpisani naši nasprotniki, ki nimajo te pravice. Zato moramo vedeti, **kdo sme biti** v volivnem imeniku in **kdo ne**, kako lahko zahtevamo vpis oziroma izbris kakega volivca, ki ga je župan ali neopravičeno izpustil, ali neopravičeno vpisal.

a) **kdo ima pravico biti vpisan v volivni imenik?** V volivni imenik za državnozborske volitve smejo biti vpisani vsi moški, ki stanujejo v občini 6 mesecev, so stari 21 let in imajo volivno pravico.

b) **Kdo nima pravice biti vpisan v volivni imenik?**

1. Oni, ki so obsojeni na ječo, dokler se ne vrnejo v pravice.

2. Oni, ki so v konkurzu.

3. Oni, ki so pod skrbstvom (očetovsko oblastjo, varuštvom, kuratelom).

4. Oni, ki so obsojeni na izgubo državljske časti, za čas, dokler traja ta kazen.

c) **Kako je zahtevati popravilo volivnega imenika** (zahtevati vpis ali izbris kakega volivca)?

Zakon pravi: Vsakdo ima pravico volivni imenik pregledati, prepisati, razglasiti in natisniti ter bodisi zase, bodisi za drugega zahtevati njegov popravek.

Popravek volivnega imenika se zahteva pisмено ali ustno pri občinskem uradu ali pri deželnem oziroma okrožnem sodišču. Vsaki zahtevi za popravilo volivnega imenika je treba priložiti kot dokaz potrebne uradne listine, domovnico, rojstni list, potrdilo občinskega urada o šestmesečnem bivanju v občini. Te listine so vse takse in kolka proste in jih mora vsaka oblast v ta namen na zahtevo brezplačno v 24 urah izstaviti.

Na tako vložene zahteve mora županstvo odgovoriti v petih dneh. Če ne odgovori, se smatra, da je zahtevo zavrnilo. Komur županstvo zahtevo odbije, ali pa, če mu ne odgovori, ima pravico pritožbe na deželno, oziroma okrožno sodišče. To se bode dogajalo posebno tam, kjer so županstva nam nasprotna. V tem slučaju ne smemo odnehati, ampak takoj vložiti pritožbo.

d) **Koliko imamo časa, da vse to izvršimo?**

Dne 21. decembra 1922 je bil v skupščini prebran ukaz o novih volitvah. Ta ukaz je bil razglašen 22. decembra t. l. Zakon pa pravi: Ko se razglasi ukaz o volitvah narodnih poslancev, se smejo popravki zahtevati še 15 dni po razglasitvi ukaza. Nobena poznejša zahteva popravka ne vpliva na sestavo volivnega imenika, po katerem se bodo vršile že razpisane volitve. **Torej morajo biti vse reklamacije brezpogojno do 6. januarja 1923 že vložene.**

Zaupniki: Apeliramo na Vas, da izvršite vse to ogromno delo. Pri zadnjih volitvah je SLS izgubila 10.000 glasov, ker se nismo brigali za volivne imenike. Storitve vse takoj in z vso vestnostjo in natančnostjo. Volivni imenik je podlaga uspeha pri volitvah. Pri zadnjih volitvah nekatere občine niso prepisale volivnih imenikov, kakor smo jim naročili.

Pokazalo se je, da je brez tega vsaka sistematična in uspešna agitacija nemogoča. Ne zanašajte se: saj je župan naš, bo že napravil. Današnji režim je nasilen in mi imamo le toliko pravic, kolikor si jih priborimo. Krajevni odbori SLS, Kmetske zveze, Delavske in Obrtne zveze naj skličejo takoj seje. Tam

natančno preberite ta poziv in si razdelite delo med seboj, da boste z velikim delom v tako kratkem času gotovi. Če bomo vse naše volivce vpisali v volivni imenik, smo napravili polovico volivnega dela.

V Ljubljani, o Božiču 1922.

Tajništvo SLS.

GOSPODARSKO-POLITIČNI TEČAJ

priredi Kmetiska zveza v Šmartnem pri Litiji dne 8. in 9. januarja 1922. V ponedeljek dopoldan predavanje o kmetijstvu in živinoreji. Popoldne o kmetijskih organizacijah, zvečer ob 6. uri važno javno predavanje s kratko predstavo. V torek dopoldne predavanje o zadružništvu. — Ob desetih shod zaupnikov SLS za litijski sodni okraj. — Na ta shod naj pridejo odborniki KZ polnoštevilno.

Proti brezverski šoli.

»USPEHI« BREZVERSKE ŠOLE.

V posebnem članku smo nedavno poročali o žalostnih sadovih brezverske francoske šole kot se kažejo v sodnih obravnavah, naperjenih zlasti proti mladostnim zločincem. Dodajmo pa temu poročilu še nekaj podatkov na drugih poljih!

Na polju ljudske izobrazbe je zabeležil n. pr. list »Temps« (dne 30. XII. 1911) sledeče uspehe: »V zadnjih 30 letih, v dobi modernega znanca in moderne vere, se je naša Francija pokrila s šolami tako številno, kot v prejšnjih stoletjih s cerkvami. In govorili so nam v zadnjih desetletjih neprestano o narodni šoli, o šoli, ki bo vzgajala za življenje, o šoli, ki bo nudila vse, kar človek potrebuje uprav za sedanj čas... Toda vse to je bilo usodno prerokovanje nekaterih nestrpnih in strankarsko-zagrizenih apostolov, katerega neresničnost je resničnost življenja v kratkem času popolnoma razblinila. Sedaj, ko veje drug veter, smo se šele zbudili iz svojih sanj in sedaj vidimo, da je drugače, kot so nam govorili naši preroki: pri vojaki imamo *Iš tisoč mladeničev, ki ne znajo ne brati ne pisati.*« (L. 1910 so namreč na Francoskem vpeljali izpit iz branja in pisanja, kateremu se mora podvreči vsak nanovo došli vojaški novinec.) In nekoliko pozneje (dne 2. I. 1912.) je list »Echo de Paris« izračunal na podlagi zanesljivih podatkov, da znese število nepismenih in nelzobraženih za celo Francosko 60 odstot. prebivalstva. Posebej je značilna še tale izjava omenjenega lista: »Ugotovili smo tudi, da pride iz državnih šol redno po 4 odstotke in več jih še več nepismenih učencev več kot pa iz privatnih (katoliških) šol.«

Prekrasen uspeh torej 30 letnega brezverskega dela in čisto naraven uspeh. Kajti, če ni višjih ozirov, ozirov na Boga, ali je potem kaj čudno, da porabi učitelj samo tisti čas za učenje, ko se boji nadzornika, ko mu gre za plačo, za boljše mesto — drugega pa porabi zase, ne za otroke.

Naraven vspeh pa tudi zato, ker brezverska šola s svojim preobilnim učnim načrtom niti ne more dati tega, kar človek, ko zapuša šolo, nujno potrebuje. Taka šola hoče dati vsakega nekaj: priredoznanstva, zemljepisja, zgodovine, risanja, petja, telovadbe, plesa in bogvedi kaj še vse — a pravilnega pisanja, pouka v krščanskem nauku ne da ravno vsled svoje preobilne zaposlenosti. Ljudska brezverska šola ni več za otroka, ampak prehaja v srednjo šolo.

Na polju ljudske vzgoje: Moderna francoska brezverska šola je storila n. pr. vse kar je mogla, da bi zabranila kugo pijančevanja. Po vseh šolah dobite velike stenske slike s pomenljivimi napisi: Alkohol ne daje nikake moči. Kdor kupuje alkohol, si kupuje smrt. Voda življenja (l'eau de Vie; žganje) bi morali imenovati vodo smrti (eau de Mort). V knjižice o takoimenovanem moralnem pouku so uvrstili posebno poglavje o zmernosti, kjer so stali taki in podobni stavki: »Pijančevanje je zloraba alkoholnih pijač, je ena najbolj pogubnih strasti za človeški rod: pijanost vniči zdravje, oslabi dušne moči, posebej še spomin, vodi v pomanjkanje, naredi nesrečne posamezne ljudi in cele neredče, pogosto spravi človeka v prezgodnji grob, pa tudi v blaznico ali ječo. Otroci alkoholikov so telesno vedno slabotni.« In te in podobne

stavke so pojasnjevali učitelji v kar najbolj živih barvah, pojasnjevale so jih pa tudi slike po šolskih čitankah. — In vspehi? O njih ni govora. Zakaj ne enkrat, ampak pogosto je že izjavila francoska vlada, da je eden glavnih vzrokov ljudske propasti nezamerno uživanje alkohola. In kako naj bi bili vspehi? Ako človeku ugasnejo zvezdo višjih ciljev na verskem polju, ostane v brezdanji noči sam s svojimi strastmi in nizkotnimi nagoni. Zanj ima le to vrednost, kar se da pojesti in popiti ali v žep vtakniti. Ako pri mladini odstranite versko-ekvne zapovedi v najvažnejših zadevah, kako morete pričakovati, da se bodo ljudje ravnali po vaših medlih policijskih prepovedih proti pijančevanju in raznim izgredom?

Slovenski fantje Konjičkog puka, krajeve garde u Belgradu želijo vsem čitatelem »Domoljuba« srečno Novo leto: Mikhael Naglič, Kokrica pri Kranju, Alojz Bukovec Semič, Ivan Munda, Sobotinci pri Ptuj, Martin Stanovnik, Poljane pri Škofljoki, Anton Petkovšek, Vrhnika, Rudolf Mille, Črnomelj, Anton Visočnik, Hoče pri Mariboru, Alojz Škrjanc, Škofljica pri Ljubljani, Alojz Arnuš, Moškanjec pri Ptuj, Jožef Iskra, Mekinje pri Kamniku, Maks Hočvar, Mekinje pri Kamniku, Janez Kavčič, Žužemberk, Anton Osolnik, Bršljin pri Novem mestu.

Gospodarski obzornik.

Zborovanje „Glavne zadružne zveze“.

Dne 8. in 9. t. m. se je vršilo v Splitu seja odbora »Glavne zadružne zveze«, v kateri so včlanjene vse zadružne zveze v državi. V soboto, dne 9. t. m. se je pa vršilo veliko zborovanje v splitskem gledališču, ki je bilo nabito polno zadružnikov in prijateljev zadružništva. Zborovanje je otvoril

predsednik »Glavne zadružne zveze« dr. A. Korošec,

ki je povdarjal, da je to zborovanje posvečeno posebno gospodarskim razmeram Dalmacije. »Glavna zadružna zveza« šteje nad 4000 zadrug in ogromno število zadružnikov. Na to je zveza ponosna, ali v tem ni njena moč; njena glavna moč in sila je v veliki zadružni misli bratstva, enakosti, medsebojne ljubezni in odpuščanja. Resnica je — je rekel govornik — da je za časa vojne vojni vihar umazal kje tudi zadružno stavbo, upeljal ropanje, kjer bi morala vladati ljubezen, goljufi so tuhtam nastopali s svojim delom. Priznati moramo, da je za časa vojne padlo blato tudi na zadružništvo. Ali priznati moramo, da je pričelo zadružništvo po vojni čistiti svojo hišo in je vzdignilo zastavo, na kateri je zapisano: »Bratje, ljubimo se med seboj in si pomagamo!« V celi Evropi opazujemo v zadnjem času veliki socialni in kulturni preokret. To deluje tudi na nas na jugu. Toda glavni temelj in nosilec no-

vega reda je zadružništvo. To bo premagalo vse ono, kar je storil kapitalizem. Kar je poedinost (individualizem) škodovala človeštvu, to mora popraviti zadružništvo na temelju poštenja in medsebojnega bratstva. Govornik izraža veselje nad lepim razvitkom zadružništva v Dalmaciji, da je zborovanje tako mnogoštevilno obiskano, pozdravi vse navzoče, posebno predstavnike oblasti in

otvori zborovanje.

Prvi je predaval podpredsed. »Glavne zadružne zveze I. Antičević o razvoju zadružništva v Dalmaciji, kjer je danes zadružništvo kaj lepo razvito. Za zadružništvo v Dalmaciji si je iztekel izrednih zaslug pokojni dr. Krek. — Kot drugi predavatelj je nastopil nadzornik Bobanović, ki je govoril o vinski krizi v Dalmaciji. — Naslednji govornik Mihajlo Avramović je predaval o vinogradniških zadrugah. Povdarjal je, da kriza dalmatinskega vina ne obstoji v zmanjševanju površine vinogradov ne v pridelku vina, ampak v tem, ker se dalmatinski vinogradnik poslužuje še danes tistega načina pridelovanja kot takrat, ko je prideloval vino le za svojo porabo. Vinogradnik mora danes pridelovati vino za odjemalca, za trg, a ne za sebe. Da se to izpelje, sta dva pota: Ali kapitalizem ali zadružništvo. Zadružništvo uvaja načelo poštenja, kar ustvarja pri odjemalcih zaupanje, česar pri kapitalizmu ni. Zadružništvo je rešilo tudi Srbijo v času vinske krize, kjer imajo sedaj velike vinarске zadruge z modernimi kletmi in pripra-

vami. Če se bo delalo v vinarških zadrugah v Dalmaciji v pravem združnem duhu, potem čez pet let ne bo v Dalmaciji nobene vinske krize več. — Nadaljne predavanje je imel g. Buratović o morskem ribarstvu, nato pa je prebral poročilo odsotnega Stj. Bulića o gojitvi oljk. S tem je bil dnevni red izčrpan in zborovanje zaključeno.

Po končanem zborovanju

so se zbrali zastopniki posameznih združnih zvez, kjer so izvolili nov odbor in določili kraj, kjer naj se vrši prihodnje zborovanje. Izvoljen je bil na novo stari odbor, samo drugi podpredsednik je nov. Kot kraj prihodnjega zborovanja so določili Celje, kjer proslavi prihodnje leto »Glavna združna zveza« tudi svojo desetletnico.

Dolžnosti davkoplačevalcev

V I. četrtletju 1923.

(Opozoritev trgovske in obrtniške zboruice za Slovenijo v Ljubljani.)

I. Vložitev napovedi.

Za dohodnino. — Rok za vložitev poče koncem januarja 1923. Do tega roka mora vsak, kdor že plačuje dohodnino, vložiti napoved iz lastnega nagiba, da se ogne zamudnim posledicam § 205, zakona o osebnih davkih. Davčna oblastva niso več dolžna opozarjati davkoplačevalcev s posebnimi pozivi na njihovo dolžnost, ampak so upravičena vsem, ki ne vložijo napovedi v določenem roku, odmeriti dohodnino po uradnih pripomočkih. Posebne pozive dobe le oni, katerim namerava davčno oblastvo za l. 1923 prvič predpisati dohodnino. — Tiskovine za napoved osebne dohodnine se dobijo pri davčnih oblastvih in davčnih uradih. Komur je nemogoče vložiti napoved v določenem roku, naj s primerno utemeljitvijo pravočasno prosi za podaljšanje roka.

II. Naznanila o izplačanih službenih prejemkih.

Vsakdo, kdor izplačuje službene prejemke, stalne ali premenljive v višini, ki utemeljuje za dohodnino davčno dolžnost, je zavezan do konca januarja 1923 naznaniti te prejemke davčnemu oblastvu na posebni tiskovini.

III. Prizivni rok.

Vsled odprave davčnih plačilnih nalogov so predpisi odmerjenih davkov javno razgrnjeni pri davčnih oblastvih, davčnih uradih in županstvih. Razgrnitev se javno razglasi na krajevno običajen način.

Predpisi so razgrnjeni 15 dni. Prizivni rok se pričena s 16 dnem po razgrnitvi in traja 15 dni. Prekoračenje prizivnega roka se izpregleda le, če je bil kdo po kakem naravnem dogodku, ali po kakem drugem nepreračunljivem dogodku zadržan vložiti pravočasno priziv ali če on ali njegov pooblaščenec brez lastne krivde ni zvedel za razgrnitev predpisane izkaza. — Pred potekom prizivnega roka vložene prošnje za podaljšanje roka ali za prijavo odmerne podstave prekincjo z dnem vložitve prizivni rok, ki počne zopet teči šele z vročitvijo rešitve. Za utemeljitev dohodninskega priziva je davčni zavezanec tudi upravičen prositi, da se mu dovoli vpogledati in prepisati akte o njihovi davčni prireditvi. Prizivni rok se tudi v tem primeru prekine, kakor pri prošnjah za prijavo odmerne podstave.

Davčna oblastva imajo nalog, da uredijo razgrnitev predpisanih izkazov na ta način, da se bo vršila ob naprej določenih rokih, in sicer prvih 15 dni vsakega koledarskega četrtletja za vse davke, odmerjene v preteklem koledarskem letu. — O davkih, ki so jih davčna oblastva odmerila v IV. četrtletju 1922, bodo v smislu gornjega naloge razgrnjeni predpisni izkazi prvih 15 dni meseca januarja 1923, v kolikor niso davčni zavezanci na razgrnitev izven tega roka posebej opozorjeni.

IV. Davek na poslovni promet.

Davkoplačevalci, katerih promet ni v minulem letu presegel zakonito določene meje 360 tisoč dinarjev, niti ni bil manjši od 15.000 Din, so zavezani na splošni poziv in v določenem roku vložiti prijavo o prometu, opravljenem v minulem letu. Roka za vložitev finančno oblastvo še ni objavilo, bo pa predvidoma objavljen v I. četrtletju 1923. Ako se za te prijave uporabi stara tiskovina, jo je dopolniti za promet, opravljen z državo, od katerega se plačuje davek že ob izplačilu pri državni blagajnici, z besedilom vzorca, objavljenega v gornjem razglasu fin. delegacije.

Kdor ne predloži pravočasno prijave, izgubi pravico pritožbe in mu davčni odbor oceni letni promet po lastni vednosti in podatkih.

V. Dospelost direktnih davkov.

Dne 1. februarja 1923 dospejo v plačilo direktni davki za 1. četrtletje 1923. Davčni uradi so upravičeni jih po 14. februarju 1923 prisilne iztirjati in zaračunati poleg 6% zamudnih obresti še za opomin 4% tirjanega zaostanka.

V. Vojaška taksa.

Vsi vojaškotaksniki obvezanci se morajo tekom januarja 1923 zglasiti pri tisti občini, v kateri imajo dne 1. januarja 1923 svoje bivališče. — Vojaškotaksnikova obveznost traja do dovršenega 45. leta.

Gospodarska obvestila.

DENAR.

Vrednost tujega denarja.

	18. dec.	21. dec.	27. dec.
Denar	K v	K v	K v
ameriški dolarji (eden)	342 —	356 —	366 —
avstrijske krone (sto)	— 55	— —	— —
češkoslov. krone (ena)	9 02	10 96	— —
angleški funti (eden)	1366 —	— —	— —
francoski franki (eden)	21 30	25 60	27 —
italijanske lire (ena)	14 84	18 80	18 92
bolgarski levl (eden)	— —	— —	— —
carski rublji (sto)	— —	— —	— —
nemške marke (sto)	— —	— —	5 92
rumunski leji (eden)	— —	— —	2 04
švicarski franki (eden)	56 60	— —	— —
poljske marke (sto)	— —	— —	— —
mažarske krone (sto)	— —	— —	— —

g Stanje papirnatega denarja v Jugoslaviji. Na podlagi izkaza Narodne banke z dne 8. decembra smo imeli v prometu za 4955 milijonov 1 stotisoč dinarjev papirnatega denarja. Stanje papirnatega denarja se je od zadnjega izkaza zmanjšalo za 34 milijonov 200 tisoč dinarjev.

g Tihotapljenje dinarja. V finančno ministvo prihajajo mnoge vesti o tihotapljenju dinarja, zlasti v Avstrijo in Madžarsko. Da bi se tihotapljenje preprečilo, je finančno ministvo odredilo svojim obinejalim organom, da strogo preiščejo vsakega potnika.

CENE.

g Cene jabolkom rastejo. Trgovci plačujejo v Slovenskih goricah jabolka po teh le cenah: slaba 6 K, srednja 7 do 10 K, izbrane vrste 10 do 14 K za 1 kilogram.

g Cene štu. Maribor. Pšenica 450 Din, rž 400 Din, ječmen 300 Din, oves 350 Din koruza 300 do 350 Din, krompir 125 do 150 Din, moka št. 0 700 Din, moka za krmo 212 do 225 Din, mekinje 250 Din.

g Cokocci. Pšenica 425 do 445 Din, rž 325 do 375 Din, ječmen 275 do 312.50 Din, oves 275 do 302.50 Din, koruza 275 do 302.50 Din, fižol 325 do 400 Din, moka št. 0 650 Din, mekinje 200 Din.

Nova Gradiška. Pšenica 400 Din, ječmen 300 Din, oves 300 Din, nova koruza 250 Din, fižol 375 Din, krompir 125 Din moka št. 0 600 Din, mekinje 200 Din.

Brod na Savi. Pšenica 490 do 410 Din, ječmen 275 do 280 Din, nova koruza 200 do 215 Din, fižol 360 do 385 Din, moka št. 0 600 Din, mekinje 175 Din.

Milovitec. Pšenica 400 Din, ječmen 250 Din, oves 175 Din, nova koruza 200 Din, fižol 300 Din, moka št. 0 650 Din, mekinje 250 Din.

Vukovar. Pšenica 400 do 420 Din, ječmen 287.50 do 300 Din, oves 275 do 287.50 Din, koruza 200 do 212.50 Din, fižol 332.50 do 362.50 Din, moka št. 0 600 Din, mekinje 162.50 Din.

Subotica. Pšenica 400 Din, ječmen 237.50 Din, oves 237.50 Din, koruza 200 Din, moka št. 0 562.50 Din, mekinje 150 Din.

Osiijek. Pšenica 490 do 410.50 Din, koruza 175 do 200 Din.

IZVOZ IN UVOZ.

g Izvozna carina na svinje. Novi ministrski svet je dne 22. t. m. na svoji seji rešil vprašanje izvoznih carin na svinje. Izvoz svinj izpod 70 kg je prepovedan. Za svinje preko 70 kg znaša izvozna carina 200 Din za komad, za zaklane svinje se plača 400 Din od 100 kg, za soljeno meso in mesne izdelke 150 Din od 100 kg, za slanino in mast 600 Din od 100 kg. Industrijske klančnice morejo dobiti 50 do 60 odstotkov popusta.

g Izvoz puranov v Anglijo. Ze od nekdaj so iz Hrvaške izvažali purane v Anglijo. Pretekle dni so odposlali iz okolice Krapine v Anglijo okoli 17 tisoč zaklanih puranov, kateri so bili plačani po 75 K za kilogram žive teže.

ZIVINA.

g Mariborsko sejmsko poročilo. Na zadnji svinjski sejm so pripeljali 115 svinj in 1 kozo. Cene so bile sledeče: mladi prašiči 5 do 6 tednov stari komad 400 do 600 kron, 7 do 9 tednov komad 800 do 900 kron, 3 do 4 mesece stari komad 1600 do 1800 kron, 4 do 6 mesece stari 2500 do 2800 K, 3 do 10 mesece stari 3000 do 3800 K, 1 leto stari 5000 do 6000 K, koza komad 500 do 600 kron.

PROMET.

g Nova brzojavna zveza Zagreb—Ljubljana. Nova brzojavna zveza iz Ljubljane v Zagreb gre čez Trebnje, St. Janž in Sevnico. Imenovana napeljava ima tri milimetre debelo bronasto žico ter je zgrajena za mednarodni promet.

ZADRUŽNISTVO.

g Za naše združništvo. O zborovanju Glavne združne zveze poročamo na drugem mestu. Nekaj pa je treba še povedati in sicer, kaj se je govorilo o našem — slovenskem združništvu. Zastopnik ljubljanske Zdruga zveze je med drugim opozarjal v svojem govoru na to, da je treba storiti vse, da se zopet ožive zdruge, katerih centrala je v Budimpešti, to so zdruge v Prekmurju, Meimurju, na Hrvaškem in v Vojvodini, da je treba čim prej rešiti vprašanje naložb slovenskih posojilnic pri Verbandu v Gradcu, opozarjal na nujno potrebo združne propagande v pokrajinah, v katerih izkazujejo denarne zdruge le malo hranilnih vlog itd. — Na tem zborovanju se je ugotovilo, da vlada nima smisla za naše združništvo, kajti za vse združne zveze je dala podpore le 400 tisoč dinarjev. — Sklenilo se je, da se ustanovi čim prej Glavna kreditna zdruza z ozirom na nujno potrebno rešitev vprašanja kmetijskega kredita in z ozirom na potrebo denarne poravnave med posameznimi združnimi zvezami.

g Zadrug je bilo na Češkoslovaškem l. 1922 13 tisoč 442. Od teh je kreditnih zadrug 5720, hranilnic 1440, rajfajznovk 4271, kmetijskih zadrug 2124, konsumnih 2658, obrtnih in proizvodnih 1723, stavbnih 1177 in drugih 40.

RAZNO.

g Preizkusi s umetnimi gnojili spomladi leta 1923. Kmetijska družba je sklenila spomladi leta

1923. nadaljevati preizkuse z umetnimi gnojili, ki jih je že v tekočem letu započela, na podlagi katerih bi se zbrali podatki, ki naj pokažejo potrebo naše zemlje v različnih delih Slovenije po hranilnih snoveh. Letošnji gnojilni preizkusi so navzlic suši ugodno uspeli. pričakovati je torej, da bo učinek tudi v prihodnjem letu zadovoljiv.

Na temelju letošnjih preizkusov, smo prišli do izkustev, ki jih bo pri prihodnjem tostvarnem delovanju treba upoštevati. Preizkusi z umetnimi gnojili v letu 1923., se bodo torej izvedli na sledeči način:

1. Pri izvedbi teh preizkusov se bodo najprej upoštevale delovne podružnice, absolventi kmetijskih šol in potem vsi umni kmetovalci, ki se zato zanimajo.

2. Vseh preizkusov bo približno 200, od katerih bo 50 izvedenih v demonstrativne svrhe, da se z njimi sploh pokaže učinek umetnih gnojil. Ti bodo izvedeni na površini od 2000 m², razdeljeni na štiri zemljišča po 500 m². Ostalih 150 preizkusov bo pa imelo namen pokazati ne samo splošen učinek umetnih gnojil, ampak tudi ugotoviti, katera vrsta umetnih gnojil je v enem ali drugem kraju učinkovitejša; izvedeni bodo na površini od 600 m² s 6 preizkusnimi zemljišči.

3. Od vseh 200 preizkusov se bo izvedlo 80 na travnikih, 40 na raznem žitu, 40 na koruzi, 40 na krompirju in pesi.

4. Prijave za te preizkuse sprejema Kmetijska družba do 30. decembra t. l. Na podlagi došlih prijav bo družba določila, koliko in katere vrste preizkusov se v posameznih krajih izvedejo. Vsak priglasilec mora natančno navesti ime in naslov posestnika, ki bo izvedel preizkus, vrsto kulture, za katero se je odločil in površino prostora, ki ga v ta namen da na razpolaganje.

5. Vsi preizkusi naj se po možnosti izvedejo ob cestah in potih, da lahko vsak mimoidoči opazuje učinek umetnih gnojil.

V posameznih krajih, kjer se oglasi po več posestnikov za izvedbo preizkusov, se bo iste izvedlo na eni kulturi (na pr. vsi preizkusi na travnikih, ali vsi na žitu itd.), da se lažje da kontrolirati uspeh na podlagi enakih vremenskih vplivov.

7. Vsi ti preizkusi se izvedejo pod nadzorstvom kmetijskih strokovnjakov, ki jih določi Kmetijska družba.

8. Vsi preizkuševalci se bodo morali zavezati, da se bodo točno držali navodil, ki jih bodo pri tem delu dobili, posebno pa, da bodo pridelek natančno iztehtali, določili učinek posameznih umetnih gnojil in o tem svoječasno poročali Kmetijski družbi.

9. Prijave za preizkuse z umetnimi gnojili je doposlati družbi najkasneje do 30. decembra t. l. Do konca januarja 1923. l. se bodo določili preizkuševalci in način preizkusov ter se bodo brezplačno doposlala za to določena umetna gnojila. Začetek dela pri preizkusih bo pa koncem februarja, oziroma ob začetku spomladanskega obdelovanja.

Pozivljejo se podružnice, absolventi kmetijskih šol in sploh vsi umni gospodarji, da se čim prej priglasiijo za te preizkuse pri Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani.

g *Letošnji pridelek tobaka.* Kakor poročajo iz Belgrada, znaša celokupni pridelek tobaka v Jugoslaviji samo približno 8 milijonov kilogramov. Ker pa je treba za konzum vsaj 12 milijonov kilogramov, je samostojni odbor monopolske komisije sklenil, da nakupi za porabo v naši kraljevini 4 milijone kilogramov tobaka na Holandskem.

g *Direkcija državnog dobra v Belju* ima na prodaj sledeča semena: 15 vagonov mohara, 5 vagonov prosa, 5 vagonov zimske grašice, vse letošnji pridelek. Interesenti naj vposljejo ponudbe z označbo cene po meterskem slotu, ki bi jo plačali za pojedina semena, postavljena franco železn. postaja Veli Manastir (Pelmonoster), na oddelek za kmetijstvo v Ljubljani do 12. januarja 1922. Vsak naročnik semena je obvezan, da seme, ako se dotično naročilo odobri, sprejme ter plača za to pogojeno ceno z morebitnimi ostalimi stroški vred.

g *Razvoj industrije v Sloveniji.* V l. 1922 je bilo v Sloveniji ustanovljenih 64 industrijskih podjetij, od katerih odpade 18 na lesno, 9 na kemično, 6 na živežna, 5 na spiritno, 4 na kovinsko, 3 na električno, 3 na tiskarsko, 2 na papirnato in kartonažno, 3 na stavbno, po 1 na rudarsko, slavnikaško, čevljarsko in strojarsko industrijo. Glavnica novih delniških društev znaša skupaj 5 milijonov kron, a društev z omejenim jamstvom pa 18.677 milijonov kron.

g *»Narodnega gospodarja«*, glasila »Zadružno zveze« v Ljubljani, št. 12 je pravkar izšla. Navodena številka prinaša zakonski načrt o gospodarskih združbah, ki ga je sestavil inšpektor M. Stibler in pa razne zadružne vesti. »Narodni gospodar« izhaja mesečno ter se naroča pri Zadružni zvezi v Ljubljani. Letna naročnina za člane 40 K, za nečlane 60 K.

g *Breskev in marelica.* Navodilo, kako ju vzgajamo in oskrbuje. Priredil Martin Humek, višji sadjarski nadzornik v Ljubljani. Cena 12 Din. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Malokateri naših sadjarjev zna gojiti in pravilno ravnati z breskvijo in marelico, ki rodita izmed vseh naših sadnih plemen najplemenitejši sad. Knjiga je vsled tega za naše sadjarje velike važnosti. Peča se v prvi vrsti z negovanjem in pridelovanjem breskve, v drugi vrsti pa z vzgajanjem marelice. Obsega izredno zanimiva poglavja in je okrašena z 22 slikami in dvema barvanima prilogama. Knjigo priporočamo vsem, ki imajo priliko gojiti to žlahtno drevje, oziroma se zanimajo za sadjerejo.

g *Opozorjamo naše čitatelje na in-rate »Ljubljanske kotlarske zadruge«,* katera edina prevzame vsakovrstna naročila na bakrene kotle, kakor so to kotli za žganjekuho, za pralnice, za štedilnike itd. — Prevzamejo se tudi v popravilo slabe ali pa majhne bakrene kape za žgalne kotle v svrhu povečanja in otežitve. Vsa popravila se izvršujejo v najkrajšem času, popravila kap in kotlov v enem dnevu, tako da ni treba imeti dvakrat stroške železnice. Vsi izdelki so pristno domače ročno delo, ter se tudi da za vse izdelke večletno garancijo za trpežnost. — Podpirajte domače zadružno obrtništvo!

Zadružništvo.

I. delavsko konsumno društvo

r. z. z o. z. v Ljubljani,

nam poroča sledeče:

V smislu § 52. pravil te zadruge, se morajo vsaj 14 dni pred rednim občnim zborom vršiti redne skupščine vseh skupin (prodajalen). Te skupščine se bodo vršile

z dnevним redom:

- Poročilo načelstva ozir. pooblaščenec in branje letnega poročila.
- Volitev pooblaščenec.
- Slučajnosti.

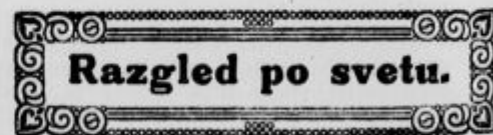
Kraj in ure skupščine se določijo sledeče:

- Za prodajalne Ljubljana, Kongresni trg, Dunajska cesta, Zaloška cesta, Celovška cesta in Glince — v Ljubljani, Kongresni trg 2, v zadnji gostilniški sobi, dne 3. jan. ob 2. uri popoldne.
- Za Dev. Marijo v Polju v društveni dvorani, dne 4. jan. ob pol 7. uri zv.
- Za Domžale v Društvenem domu, dne 6. januarja po prvi sv. maši.
- Za Mengeš v Društvenem domu, dne 6. januarja po krščanskem nauku.
- Za Svetje v Društvenem domu v Preški, dne 7. jan. po prvi sv. maši.
- Za Kranj v sobi J. S. Z., dne 7. januarja po krščanskem nauku.
- Za Škofjo Loko v Društvenem domu, dne 6. januarja po krščanskem nauku.
- Za Tržič v kaplaniji, dne 7. januarja po deveti sv. maši.
- Za Križe v društveni sobi, dne 7. januarja po krščanskem nauku.
- Za Šmartno pri Litiji v »Društvenem domu«, dne 6. jan. po prvi sv. maši.

- Za Trbovlje v Društvenem domu, dne 6. januarja po krščanskem nauku.
- Za Sv. Križ pri Litiji v Društvenem domu, dne 6. jan. po prvi sv. maši.
- Za Struge v prostorih prodajalne, dne 7. januarja po krščanskem nauku.
- Za obe prodajalni Bloke—Nova vas, dne 6. jan. v Društveni sobi po prvi sveti maši.
- Za Sv. Križ pri Kostanjevici v Društvenem domu, dne 7. jan. po prvi sveti maši.
- Za Cerklje v Društvenem domu, dne 7. januarja po krščanskem nauku.
- Za prodajalne St. Janž in Mirno, dne 7. jan. po prvi sv. maši v Društvenem domu v St. Janžu.
- Za Semič v tamkajšnjem Društvenem domu, dne 6. jan. po prvem cerkvenem opravilu.
- Za Jagnjenico v prostorih prodajalne dne 7. januarja ob 4. uri pop.
- Za Nova Sela v župnikovi pisarni, dne 6. jan. po prvem cerkvenem opravilu.
- Za Poljčane v društveni sobi, dne 6. januarja po prvi sv. maši.
- Za Makole v društveni sobi, dne 6. januarja po krščanskem nauku.
- Za Maribor in Studence, dne 7. jan. ob 4. uri popoldne v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze.
- Za Ruše v stari šoli, dne 7. januarja po prvem cerkvenem opravilu.
- Za Brezno v prostorih župnega urada, dne 7. januarja po krščanskem nauku.
- Za Ljutomer v narodni šoli, dne 7. januarja po prvem cerkvenem opravilu.
- Za Prevalje v sobi izobraževalnega društva pri Stükelnu, dne 6. jan. po jutranjem cerkvenem opravilu.
- Za Mežico v prostorih izobraževalnega društva, dne 7. januarja po prvem cerkvenem opravilu.
- Za Črno v prostorih hranilnice in posojilnice, dne 7. januarja po krščanskem nauku.
- Za Rajhenburg in Senovo v Rajhenburgu, Društveni dom, dne 6. jan. po prvem cerkvenem opravilu.

Člani naj se skupščine udeleže v obilnem številu.

NAČELSTVO.

DOMA.

Ze povsod vlada volivna nervoznost. Stranke sklicujejo širše posvete, kujejo oklice na narod, delajo programe, mislijo na kompromise in kandidate. Demokrate, ki so ves svoj uspeh pri volitvah zidali na vladni aparat in na liberalno uradništvo, ki so ga kljub nesposobnosti in pomankanju denarja na gosto nastavili po višjih in nižjih uradih, je kakor strela z neba zadel spreten udarec Pašičev. Z eno samo krepko brco je pognal demokrate iz vlade in sedaj je pridno na delu, da z veliko metlo pometa liberalne uradnike (oz. pravilneje: Pribičevičeve priganjače) iz državnih uradov in nastavi seveda — svo-

je. Zakaj na sposobnost se pri nas gleda samo pri poštenjakih. In tako so demokrati vsi iz sebe. Kaj naj storimo? Kregajo se med seboj in drug na drugega zvrčajo krivdo radi Pašičeve brce. Nasprotje med njimi je tako veliko, da po mnogih okrajih niti skupne liste ne bodo imeli, temveč bodo postavili kar po več list, da bo poraz tem sijajnejši.

Slovenski liberalci tudi kujejo različne načrte, kako bi rešili svojo polomljeno barko. Dr. Kukovec, bivši mogočni minister, je osnoval »napredno obrtno-kmetstvo«, s katero misli zakrpati potapljačo se barko. Poslal je vabilo tudi samostojnežem, ki so radi svojega Judeževega izdajstva nad slovenskim kmetom izgubili vsako nado na uspeh in na še nadaljnja vladna korita. »Kmetijski list« z bridkimi solzami v očeh prosi in vabi učiteljstvo na pomoč, celo duhovnike na kolenih prosi, naj podpro samostojneže, da ne izginejo s površja kmetске zemlje. — Glavno upanje pa zidajo vsi liberalci — od Žerjava preko Ravniharja do Kušarja, na to, da bi se morda kazalo kot že večkrat po hrbtu klerikalnega zmaja splezati zopet na ministrske stolce. Zato nameravajo predlagati, naj se vse slovenske stranke »združijo« za avtonomijo proti centralizmu. Na ta način naj bi neumni klerikalci dali svoje glasove tudi liberalcem in samostojnežem, ki bi po volitvah zopet lahko prodajali slovenskega kmeta in delavca belgrajškemu molohu. Teda — samo osel gre dvakrat na led.

Nova vlada ima zelo hudega finančnega ministra. Takoj ob nastopu je pregledal vse knjige in kase ter povedal, da je njegov liberalni prednik spravil državne finance v tak slab položaj, da ni izhoda. Poleg tega se govori, da je liberalna stranka metala državne milijone v strankarske namene. Naši ljudje lahko uvidijo, kakšne milijonske in milijardne škode povzročijo slabe volitve. Neki belgrajski list je stavil predlog, naj se prejšnji finančni minister postavi pred sodišče, kar bi bilo edino pametno.

Nova vlada je imenovala tudi velike župane za vse oblasti razun za mariborsko in ljubljansko oblast. Nekateri pravijo, da Slovenija sploh ne bo razdeljena, drugi pa imenujejo različna imena, ki bi prišla za imenovanje mariborskega in ljubljanskega velikega župana v poštrev. Hribar baje ne ostane več na svojem mestu.

DRUGOD.

Na Poljskem, kjer so fašisti umorili prvega predsednika republike, Narutoviča, so takoj izvolili drugega in sicer zopet iz srede ljudskih strank in sicer bivšega notranjega ministra Woicichowskega. Poljska vlada je vajeta zelo natagnila in ne pusti fašistom priti do veljave.

Konferenca v Lozani se bliža koncu. Angliji se je posrečilo zabiti zagozdo med Turčijo in Rusijo, ter Turčijo pridobiti na svojo stran. Obveljal bo angleški predlog, da ostanejo morske ožine v varstvu vseh držav, da torej — in to je hotela Anglija doseči — Rusija ob času vojne nima prostega prehoda iz Črnega morja skozi Dardanele v Sredo-

zemsko morje. Ruski zastopnik Čičerin je na konferenci Angliji glasno povedal, da tega Rusija ne bo nikdar priznala in da je to trajna vojna napoved zapadnih velesil nasproti Rusiji.

Med Francijo in Nemčijo še ni došlo do sporazuma. Francija hoče imeti denar od Nemčije, ta ga pa nima. Da bi Francija zasedla vse premogovno ozemlje ob Renu, tej misli so se uprli Angleži in Amerikanci in zato je ta načrt zaenkrat čisto v vodo padel. Sedaj se zanima Amerika nekoliko bolj za to zadevo in je pripravljena dati Nemčiji veliko posojilo, s katerim naj bi deloma Nemčija odplačevala dolgove, deloma pa utrjevala svojo valuto. Francijo pa bi Amerika pri izterjevanju vojnih dolgov zaenkrat pri miru pustila. Videli bomo, kaj bo v tem oziru uganila bruseljska konferenca, ki se radi tega snide po novem letu.

Sirom domovine.

ŠT. JERNEJ.

Dne 26. novembra je priredilo katol. slov. izobraževalno društvo dr. Detelovo dramo »Beguška«. Predstava je dobro izpadla, udeležba je bila velika. Le radi nedostojnega vedenja par neotesanih udeležencev so bili nekateri igralci parkrat pretihli. — Dne 3. decembra pa je bil v društveni dvorani Miklavžev dan. Dvorana je bila nabito polna. Po kratki igri naraščaja je Miklavž obdaroval veliko udeležencev, oba orlovska naraščaja in godbo. Bilo je prav veselo. — Za 5. decembra pa so Sokoli vabili na »prvi« Miklavžev večer k Polancu. Prišli so sol in stebri protislovenskega »državotvornega« centralizma: učiteljstvo in priveski s sokolskim naraščajem. Gospa Frankova je kar najskrbneje zlikala perilo za Miklavža. Pa glej ga spaka! Miklavž se je lepo opremil, obiskal vse druge hiše, »državotvorne« sol pri Polancu je pa kar prezrl. Ker ga le ni bilo, sta pa kar živinozdravnik in Brulčev Pepi obdarovala naraščaj s podplati in stvar je bila končana.

SMARTNO POD SMARNO GORO.

Pri nas so še dosti pridno gibljemo. Izobraževalno društvo in orlovski odsek sta zmiraj na delu. Še poleti, ko so bili fantje in dekleta utrujeni od dela, so se z veseljem udeleževali pevskih vaj in tudi na odru večkrat nastopijo s predstavami. Pred 3 tedni je imela Obrtna kmetiska delavska zveza sestanek ter dopolnitev novih odborikov in načelnika. Tudi v cerkvenem oziru ne zaostajamo; lansko leto so nam g. župnik preskrbeli električno razsvetljavo v cerkev. In sedaj že par let prosijo in spodbujajo farane za 2 nova zvana. Vojškine rane se res ne bodo zlepa zacelile, pa to moramo vse pozabiti, na sv. Martina pa ne smemo pozabiti. Pogledimo na podružnice v Sr. Gameljni, vojska jim je vzela vse 3 zvonove in sedaj imajo spet nove oronaste, 40 kg lažje od prejšnjih. Majhni so, pa tudi vas ni velika. A če ni korajše in poguma, pa ni nobenih. Največji dar so darovali v zvonove na čast sv. Andreja ključar Ogrinčev oče. Mogoče jim bo sledilo več posnemovalcev. Tudi v Sp. Gameljnih so napravili enega, enega pa jim je vojska pustila; enako Tacen. Iz vseh sosednjih župnij slišimo lepo ubrane zvonjenje, v tem oziru tudi mi ne smemo zaostati in daj Bog, da bi se tudi sčasoma oglasili.

IZ BOHINJSKE DOLINE.

Kljubovaje vsem zaprekam, se orlovska misel pri nas krepko razvija. Da je led v naši javnosti prebit, nam kažejo številke, treba bo le še ogreti številna mrzla srca. Odsek ima sedaj 26 rednih članov, 8 višjih naraščajnikov ter 40 dečkov in deklek nižjega naraščaja. Tabora na Bledu se je udeležilo takratnih 16 članov, od teh 7 v kroju.

Pri telovadbi pa je nastopil samo brat načelnik, drugim se ni bilo mogoče.

Prvi redni občni zbor se je vršil 17. septembra. Obiskal nas je takrat č. g. pater Tumpej, ki je v obširnem govoru razložil pomen orlovske organizacije. Le žal, da je bila udeležba od strani povabljenih staršev prepričala. Dne 8. decembra smo praznovali prvi orlovskega praznika s skupnim privetom k mizi Gospodovi. Popoldne je bil v društveni sobi sprejem članov. Brat Križan je kot zastopnik O. P. razvil nekaj misli o »Orluc«. Po končanem nagovoru pa je vprašal: Bratje! Ali obljubite.....? In na vsako vprašanje se je glasil odgovor vseh članov enodušno in krepko: Obljubimo!

Pomladi nameravamo prirediti prvi javni nastop. Vse ovire, ki nas še čakajo, hočemo premagati z vztrajnim delom. Na srd nasprotnikov se ne bomo ozirali. Kdor pa meče psovke, daje sam sebi ne ravno najlepše izpričevalo.

Bratje! Krepko naprej po začrtani poti, s samopremagovanjem do — zmage. Tudi pri nas naj velja: Orel zre mirno v sinje višave, gromi in strele ga ne plaše.

Bog živi!

J. R.

TRATA, OKOLICA ŠKOFJA LOKA.

Ko je imel lov g. notar Niko Lenček po naših poljih in dobravah, se je čuvalo, da se ni napravljala škoda v jeseni po prosu in ajdi. In ko je zapadel sneg, šele tedaj so skušali otrovati lisice, toda le s takimi sredstvi, ki jih pes in nobena domača žival niti ne povoha. Ali sedaj? Čim večje je bilo proso, ajda, tem veličastnejša je bila lovska tura in za škricev gazi tolna psov kot teleta. Tega naš kmet ne bo več trpel. V znoju in trudu se pridelati tisti živeč, ki ga potem hoče vzeti država za razne davke. Toda lovska zloba ide dalje ali nevednost? Kdo ve? Te dni se posipavali neko pot iz Trate proti dobravam. Kontumaca zaenkrat ni, ta in oni pes je šel z gospodarjem. In glejte: v par dneh je poginilo 5 psov, ki so dobili neko stvar, ki zastruplja. Kjer pa drugi itak ne dobi strupa kot lovec, vprašamo: Ali ne ve, v kaj, kdaj in kje se napravi vaba za lisice? Naj se to dobi na travniku in živina bo cepala kot muhe. — Lovci veste, da se ta zloba ali nevednost zna maščevati? (Op. ur.: Pritožito se vendar na glavarstvu. Storilci morajo biti kaznovani.)

DOLJNI LOGATEC.

Pri nas v Del. Logatcu se bi morale vršiti občinske volitve 12. januarja l. 1923., toda poslušajte: nekdanja najhujša trdnjava liberalizma na Notranjskem se je popolnoma zrušila, za te volitve sploh niso upali postaviti kandidatske liste. Sklicevali so večkrat svoje zaupnike, toda vse zaman: tako so se ustrašili klerikalnega zmaja, da se sploh niso hoteli blamirati. Največ strahu so dobili iz Ljubljane od sijajne zmage »Delav. ljudstva«, kar kaže, kako to vpliva po deželi. Lep zgled pa naj bode tudi po drugih občinah Del. Logatec. Naš dramatični odsek »Kat. izobraževalnega društva« v letošnji sezoni dobro napreduje, skoro ni nedelje, da ne vprizori kako predstave.

IZ BOSTANJA.

V nedeljo 1. t. m. se je proti večeru prvič oglasil iz visokih lin farne cerkve, novi jekleni zvon, ki tehta 697 kg. Glas je prav močan in prijeten za uho. Nepopisno veselje je zavladalo med starimi in mladimi, ko se je po dolgem času oglašil tudi pri farni cerkvi, zakaj pri podružnicah že davno poje, razen ene ne in sicer na Logu. Ložani, kdaj pri Vaši cerkvi zapojejo? Kmalu dobi ta zvon še enega tovariša in sicer bronastega. Da smo dobili tako kmalu zvonove, gre vsa čast vrlomu, za vse dobro vnetemu cerkv. ključarju F. Zeleniku, ki se je mnogo trudil in tudi sam mnogo žrtvoval zanje. Čast tudi g. kaplanu A. Pavliču, ki je tudi pomagal pri zbiranju darov. Naj Bog poplače vsem dobrotnikom, ki so kaj darovali za nje. — Ni Bostanji še tako slab, kakor mislimo, o njem. — Bostanji farani! Ali bi se ne podal v Vaš zvonik še en večji težji, jekleni zvon? Kaj mislite! — Bog živi!

JAVOR POD LJUBLJANO.

V četrtek dne 25. maja 1922 se je ustanovila že dolgo zaželjena podružnica Kmetске zveze, za župnijo Javor in se združila s okrajno Trebeljevsko. Potrdil se je in ustanovil jo je g. župan trebeljevski, kateremu se tem potom zahvaljujemo za njegov trud, ker nas je podučil, kakšen pomen ima za nas Kmetška zveza, zakaj le v združenju je moč. Pristopilo je takoj 53 članov, ki so izvolili odbor. Imamo redne seje, na katerih se

posvetujemo, o potrebah kmetijskega stanu in sklepamo resolucije. To pa ne da miru agitatorju samostojne stranke v drugem delu naše županije, kjer se je ustanovila pred tremi leti samostojna stranka in pridobila s pomočjo imenovanega agitatorja več pristavec in naročnikov na Kmetijski list. Obhajljaj jim je nebesa na zemlji, zato ni čuda, da je na vsa vas Besenca ž njim v boj za to ugodnost. Poveljal je Marinkota iz Dobrove in Černača iz Šiške in so privedli shod; ker se pa ravno v vas niso upali, so zborovali v samotni gostilni. Besenčan so bili tisti dan ponosni, češ, smo pa le imenitni, ker sta nam prišla tri ure v hrbe obiskat sam g. Marinko in Černača. Obhajljaj jim je, da ho odpravil biro, preskrbel koruze, ako volijo z njegovo stranko. Černača je nekaj govoril o dobičkih klerikalcev pri Vnovčevalnici za živino in Ljubljani. Jerneka je potem ob času volitev šel od hiše do hiše, nagovarjal za samostojno in res je priprilil 54 glasov. Za Besenčane je prišlo bradko razočaranje, vedno večji davki, obljubljeni koruze ni bilo, nebes tudi ne. To nas je potegnil potegnelo za centralizem, ne bomo trpeli v svoji h Kmetijski zvezi. V vasi Javor nam je že popolnoma odklenkalo, in tudi v vasi Besenca se hitro rusi njegovo delo. Zato govorici okrog, da so odborniki bili in bodo pristali njegove stranke. Njegova dušna hrana je Domovina, kar se sam prav rad pohvali. Pa g. Jerneka, naše mnenje je, da ste se hudo zmotili. Bes ste v Besenci nekaj pridobili takih, ki niso bili dovolj poučeni o vaši samostojni. A politika vaših samostojnih poslancev je odprla oči večini mož in fantov, ter so spoznali, da je edino mesto za nje v Kmetijski zvezi. Zato možje, le pogum, čeprav se on jezli. Jezni pa je, ker je napovedal shod svoje stranke v samotni Javor s pristavkom, da se nič ne boji klerikalcev. Svetujemo vam, da si prej streho preskrbite, potem pa se pridite. Kako se bomo pomenili in kdo vas pod streho vzame, bomo že sporočili. Povejmo pa tem potem, da pošteni politikci je pot v Javor vedno odprta, a ljudi, ki jemljejo vero iz sre, in se potegnejo za centralizem, ne bomo trpeli v svoji sredi. Bodi tudi pripomnjeno, da imamo v županiji 39 domoljubovih naročnikov, vsaka druga hiša ga ima, ker steje županija samo 70 hiš, kar upamo, da bo tudi v bodoče ostalo. Zato vsi domoljubovi naročniki, ostanite zvesti, Domoljub vam bo prinašal kratkočasno berilo in potegoval se bo za kmetijske pravice, saj cena za pol leta je komaj liter vina, ki se spiije, pa malo koristi, Domoljub bo pa teden za tednom prinašal novice v hišo za nizko ceno 40 kron. Agitatorjem brezverskih časopisov pokazite vrata. Zdaj je takih časopisov v županiji malo, le par izjem.

TRATA V POLJANSKI DOLINI.

Razmere se tudi pri nas obračajo na bolje. V naši dolini, ki je bila dosedaj trdnjava liberalizma in za katero sta se zanimala oba: Tavčar in Zerjav, je jela zmagovalni razsednost. Pogubonosna politika pokvarjene demokratske stranke je začela odpirati celo najbolj zaslepljenim njihovim pristavcem oči, da so začeli kar po vrsti skakati iz potaplajočih se liberalne gondole. Le pest zagriženih in odvisnih ljudi se drži še za rokav Poljanskega Janeza in gorenjskih denarnih magnatov. Pri prvih volitvah pa bomo frenili z volilno kroglico še te ostanke med staro šaro, kamor spadajo.

Tudi na izobraževalnem polju se gibljemo, zlasti odkar smo poživili naše izobraževalno društvo. Posebno delavnost kažejo orlovski, orliški in zlasti dramatski odsek. Veselo življenje rolje pri nas. Dvorana je zasedena skoro vsak večer, v nedeljo pa od jutra do pozne noči. Orli in Orlice imajo redna predavanja. To izobraževalno delo pa mislimo še razširiti na ta način, da bomo vplejali redna tedenska ali vsaj 11-dnevna predavanja, ki bodo dostopna vsem občanom. Predavalo se bo v poljudni obliki in na zanimiv način o vprašanjih, ki bodo zanimala vsakogar in lahko tudi o stvarih, ki bi jih želeli poslušati sami. Z rednimi predavanji prirteno, če le bomo, že z božičnimi prazniki, na kar opozarjamo naše ljudi z vabilom na udeležbo. Vstop bo prost.

IZ BUCKE PRI KRŠKEM.

Zreje centralistične uredbe države, za katero se naši samostojni tako vneti, je postal Matija Hočevar iz Piče. Kot edini sin bolehnega očeta in bolane matere je moral iti k vojakom. Služil je v Kragujevacu. Sedaj o Božiču bi doslužil; pa ni zmogel več prenašati slabih razmer. Umril je v daljni Srbiji. — Pašić, Pribičević in samostojnečev

minister Pucelj bodo seveda še naprej v svoji komati vstvi vpregali slovenskega kmeta v centralistični jarem. Avtonomija, katero zahteva slovenska stranka, bo naredila konec temu. Slovenski fantje bodo v avtonomni Sloveniji odslužili, katerim bo to treba. »Kmetijski list« bo seveda še naprej veselja poskakoval in slavo pel vladi in g. Pucelju, četudi je po zaslugi centralizma ugasnilo eno mlado življenje slovenskega vojaka. Zato pa naj ta list — glasilo izdajalcev slovenskega naroda — nima dostopa v neboho hišo naše občine. Tebi, Matija, bodi tuja zemlja rahla in utiraj pri Bogu večni mir!

RIBNICA.

Tukajšnje K. S. Izobr. društvo je privedilo dne 2. in 3. decembra t. l. narodno igro »Domenc«. Naval je bil tak, da je bila drvarna premajhna. Režijo je vodil g. Lovšin iz Sorniča. Igra je vsesplošno zadovoljevala, le odmorji so bili predolgi. Zanimanje ljudstva za take in enake gledališke vpizoritive je zelo veliko in želimo, da bi društvo zopet kmalu privedilo kakšno predstavo, če že ne nove, pa naj bi se »Domenc« še enkrat igral. Le korajžno, spati ne smemo.

SOSTRO.

Častiljivi Miklavž je obiskat na svojem dobrodelnem potovanju po zemlji v nedeljo 9. dec. zvečer tudi naš društveni dom, da obdari velike in male po naročilu in pridnosti. O, to je bilo veselja in groze! Parkeljci, že veste, kaj znajo. Ničce ni varen pred njimi. Če bi ne bilo Miklavža in angeljev, ne vem, kaj bi bilo. Ze tako je bil tak vrisk in pišk, da je slo skoz mozeg in kosti. Po pravici so poredni otroci trepetali strahu; za letos jim je Miklavž prizanesel, ali drugo leto, otroci, če se ne poboljšate, le pripravite se — za parkeljce. Ravno nasproten prizor pa se je odigral to noč proti jutru v Mihotovi gostilni. Fantje so nastopili in se pozdravili v znamenju noža, in to taki, o katerih bi nih ni misliti kaj takega. O, izobraževalno društvo in orlovski odsek, če vaju čaka veliko dela, da odpravite te dijaške navade, in sicer najprej na svetlem lesu.

MEKINJE.

Umrli je na Nemškem ga. Julijana Trešali, p. d. Barbeževa; poleti je bila z vestalskimi Slovenci doma, par mesecev po vrnitvi v Nemčijo pa je umrla. N. v. m. p. l. — Naročena imamo dva bronasta zvonova; pričakovali smo ju do Božiča, pa so ju odložili do Velike noči. Bo pa Velika noč tem lepša! — 25. nov. sta obhajala — vsled bolehnosti le na domu — 50 letnice poroke Primož in Marija Kosir p. d. Vričačikova. To je v naši županiji zadnjih 50 let četrti slučaj. Dal jima Bog učakati še mnogo zdravih let! — Tukajšnji uršulinski samostan je zapustila 5. dec. ga. M. Kristina Pezdirc po 7 letnem plodnosnem delovanju kot prednica in se v enaki lastnosti preselila v Skofjo Loko. Pravični Bog ji budi bogat plačnik za vsa njeno požrtvovalno delo!

IZ BLAGOVICE.

Letošnja žegnanska nedelja nam ostane v vednem spominu. Ta dan so nam prvič zapeli novi bronasti zvonovi. Veliki, glas D, tehtal 1250 kg, srednji, B, 603,5 kg, mali stari, A, tehtal 392 kg. Da ni manjkalo mlajev, vencev, streljanja, se pa samo razume; zato vsa čast fantom in dekletom. Da smo si mogli bronaste zvonove omisliti, smo vsi globoko v žep posegli, pa zdaj nam ni žal; zakaj zvonjenje je lepo in mogočno. V naši ozki dolini ob državni cesti res lepo odmeva bronasto zvonjenje. Pripeljala sta jih na lepo okrašenih vozovih Urbanovce in Resnik, pobirala sta pa za nje Kumar in Skaver. Bog naj vsem obilno povrne, ker so žrtvovali Njemu v čast, sebi in potomcem v dušno in telesno veselje.

Naš učitelj Bozja je prejel zaslužen plačilo — 2 meseca strogega zapora, ker je norec otroke pohujševal med poukom v šoli.

DOBREPOLJE.

Danes dne 17. decembra 1922 je imela naša podružnica KZ svoj redni občni zbor. Zborovanje je otvoril sklicatelj Jože Strnad, posestnik v Podgorici. Podal je hkrati kratko pojasnilo o pomenu in važnosti politike, obrazložil program KZ ter končal s pozivom, da se vsi strnejo v trdno kmetško organizacijo. Za njim je govoril Anton Pogorelec, župan iz Strug o političnem in gospodarskem položaju naše države. Dasi je govoril 2 uri, so ga ljudje ves čas z velikim zanimanjem poslušali. Po končanem tajniškem poročilu in izvolitvi novega odbora je sklicatelj zborovanje zaključil.

Tedenske novice.

Zaupnikom SLS!

V božični številki »Slovenca« smo objavili poziv vsem zaupnikom, da takoj izvrše reklamacijsko postopanje. Po naj-novejših informacijah je reklamacijsko postopanje zaključeno že 6. j a n u a r j a 1923 (in ne 10. januarja, kakor stoji v oglasu).

Zato ponovno pozivamo vse krajevne odbore, da takoj vložijo vse reklamacije.

Dne 6. januarja morajo biti vsi naši somišljeniki vpisani povsod.

Tajništvo SLS,

d Gg. županom! Prihajajo nam vprašanja, v katerih številkah Uradnega lista so določila o sedanjih volitvah. Odgovarjamo: Sedanje volitve se vrše na podlagi volivnega reda za ustavotvorno skupščino. Ta zakon je bil razglašen v Uradnem listu št. 106, letnik 1920. Izpremembe tega zakona objavljene v Uradnem listu št. 78, kona so objavljene v Uradnem listu št. 78, letnik 1922. Zakon o volivnih imenikih se nahaja v Uradnem listu št. 67, letnik 1922. V Uradnem listu št. 89, letnik 1922, je uredba državnega odbora, ki določa volivna okrožja in število poslancev za vsako volivno okrožje.

— Naročnina Domoljuba je za sedaj določena na letnih 24 Din. To ceno plačajo vsi, ki prejemajo list naravnost na svoj naslov. Vsi drugi naročniki, ki dobivajo časopis pri poverjenikih, pa plačajo znižano ceno 20 Din na leto, ker nam s tem prihranijo večje stroške pri zavijanju in poštnini. O nagradi, ki jo pa dobe poverjeniki (nabiratelji) za svoj trud, je pisal Domoljub v 43. številki.

— Gg. poverjenikom Domoljuba in Bogoljuba. Uprava naših listov prejema v zadnjem času po položnicah plačila za Domoljuba ozir. Bogoljuba, ki jih večkrat ne ve, kako vknjižiti, ker ni zadevnih pojasnil. Treba je namreč razločno povedati, je-li plačilo namenjeno za polovico leta ali celo leto, oziroma koliko izvodov želi kdo plačati celo- oziroma polletno. Brez takega pojasnila je vsaka vknjižba pri skupnih naročilih naravnost nemogoča.

Razlika pri naročnini za skupne in posamezne naročnike. Nekateri p. n. naročniki še sedaj ne vedo, zakaj zahtevamo od posameznih, direktnih naročnikov nekaj višjo naročnino, kot od takih, ki prejemajo svoj list doma pri poverjeniku. Ta razlika v ceni nastane radi tega, ker plačamo od skupnih svežnjeve nekoliko nižjo poštnino in pa mnogo prihranimo pri naslovnih ovitkih ter pri delu sploh.

Poverjenik-nabiratelj. V zadnjih številkah mnogo pišemo o poverjenikih. To besedo pa mnogi napačno tolmačijo. Poverjenik v našem smislu je on, ki pobere

naročnino in potem sam na svoj naslov naroči vse izvode dotičnega časopisa. Take poverjenike imajo vsi časopisi, podobni »Domoljubu« oziroma »Bogoljubu« in od nekdanj tudi naša dična Mohorjeva družba. Poverjenik torej tudi sam ali po svojih zaupnikih razdeljuje časopis med naročnike. Pri svojem delu se pa poslužuje nabirateljev in raznašalcev, ki pa z upravo lista nimajo nobenih stikov.

d Shod Okrajne kmetijske zveze in občini zbor na Vrhniki se bo vršil v nedeljo dne 31. decembra ob eni uri popoldne v Rokodelskem domu.

d Poseben jubilej. Piše se nam: Dragi »Domoljub«! 27. XII. 1922 bo trideset let, kar sem rojen. Moj oče, ki živi sedaj v Krškem, mi je takrat naročil »Domoljuba« v zibelj. Ostal sem zvest naročnik in zato obhajam letos 30 letni jubilej naročništva. Če mi Bog da, ostanem naročnik do konca svoje poti; kolikšni jubilej pa bom takrat obhajal, pa ti, dragi »Domoljub«, gotovo ne bom sporočil. — **Jože Frank**, poštar in posestnik v Črmošnjicah, 22. decembra 1922. — (Da bi imeli mnogo takih vrlih in zvestih jubilarov! (Op. uredništva.)

d Kupljeni samostojneži. Ob prejšnjih volitvah so samostojneži pred Bogom in ljudmi dokazovali in zatrjevali, da nimajo z liberalno stranko nobene zveze, da hočejo kmete samostojno organizirati in jih tako odtrgati vplivu mestne gospode. Ko jim je Domoljub dokazoval, da so v najtesnejši zvezi z liberalci, tedaj so kričali po vseh shodih in oštarijah, da je Domoljub najnesramnejši lažnivec. Te dni pa se je vršila pred ljubljanskim sodiščem sodna obravnava dr. Zerjav proti Kraigher. In pri tej obravnavi se je pod prisego dokazalo, da so bili samostojni voditelji naravnost najeti in kupljeni od dr. Zerjava zato, da pomagajo liberalcem-centralistom na konja. **Urednik Kmetijskega lista Aleksander Železnikar** je namreč pod prisego izjavil, da so dobili voditelji samostojnežev pred volitvami od dr. Zerjava 400.000 kron (takrat je bilo to znatno denarce). Tako vidimo, da so bili samostojneži že od vsega začetka na prodaj, kdor več ponudi. Zato se ne čudimo, da se potem tudi v Belgradu niso strašili prodati slovenskega kmeta nenasitnemu belgradskemu centralizmu. Kmetje, kadar pridejo za te volitve lovit vaše glasove zato, da bi vas potem zopet prodajali, veste, kaj vam je storiti.

d Izseljenci v Ameriko. Glasom pravilnika za izvršitev zakona o izseljevanju (§ 17) ostanejo prevozniki listki (prepaid tickets, sifkarte) nekoncesioniranih parobrodskih družb, ki so plačani ali kupljeni za izseljence v inozemstvu, v veljavi le do 31. decembra 1922. Izseljenci s takimi listki se bodo morali na meji vrniti. Katere družbe so koncesionirane, se izve na glavarstvu.

d Toži se jim. Samostojneži so silno žalostni, ker niso več v vladi. Zakaj, pri vladnih jaslih jim je dobro biti. Kje bo kmetijski list sicer jemal pare! Zato so sklenili, da morajo na vsak način priti v vlado in so poslali genljivo pismo g.

Pašiču, naj jih sprejme v vlado. Za centralizem so itak navdušeni bolj kot cela sedanja samo srbska vlada, drugega pa ni treba. Zahtevajo samo — kaj? Ali mislite, da kakšne ugodnosti za slovenskega kmeta? Kaj še: oba velika župana hočejo, dve koritci, h katerima bi spravili dva svoja gosposka pristaša. Ej, ej, poceni so postali ti gospodje, zelo poceni. A tudi Pašič jih ne bo rešil neizogibnega poloma.

d Za centralizem. Sedanja vlada je izdala proglaš, v katerem zatrjuje, da neomajeno hoče ostati na stališču centralizma. Zdi se nam, da bo vihar, ki ga bodo prinesle prihodnje volitve, hujši kot ves Pašičev centralizem.

d Minister dr. Zupančič ni vstopil v pravoslavje kakor smo zadnjič pomotoma poročali.

d Hudobija samostojnega poslanca. Ze lansko leto se je pred sodiščem v Ribnici dokazalo, kako so nekateri samostojni in liberalci med vojsko tožili dekana Skubica in poslanca Škulja avstrijskim oblastem in se je bilo samo srečnemu slučaju zahvaliti, da nista izgubila življenja. Te dni pa se je vršila pri sodišču v Velikih Laščah sodna obravnava, pri kateri se je dokazalo, da je samostojni poslanec Majcen ob izbruhu vojske tožil avstrijskim oblastem župnika Bajca, vsled česar je le-temu takratni glavar dr. Mathias povedal, da je bil v resni nevarnosti za življenje. Majcen je namreč tožil g. Antona Pogorelca, da mu je na shodu v Dobrepoljah 26. marca 1922 rekel, da je denunciant (tak, ki škodoželjno toži svojega nasprotnika na višje oblasti). Pred sodiščem pa je Pogorelec advokat dr. Natlačen dokazal, da je Majcen res denunciant, ker je zatožil župnika Bajca in nsicer celo po krivem, zakaj avstrijske oblasti so vršile preiskavo zoper župnika Bajca, pa se je izkazalo, da je Majcen lagal. S tem je poslanec Majcen voditelj samostojnežev žigosan kot propal človek. Samostojneži ga bodo seveda kljub temu kandidirali, ker takih ljudi potrebujejo in so takih tudi vredni.

d Srečno in veselo novo leto želimo vsem dekletom in fantom, posebno pa vsem domačim. Slovenski fantje 29. pp. iz Trebinj: Ivan Kralj, Ivan Mušter, Ivan Jurca, Mihael Pivk, Franc Babšek, Franc Jeršin. Skoro nasvidenje!

d Vsem bralcem Domoljuba voščimo srečno novo leto. Mi slovenski fantje-vojaki, služeci v Osijeku, smo si želeli za novo leto par dni dopusta, pa ga najbrž nismo vredni, ker katoliški prazniki se ne jemljejo upoštevati.

d Iz drugega konjeniškega oddeljenja Slov. Districca. Želimo vsem, posebno našim vrlim slovenskim dekletom in fantom ter bralcem Domoljuba veselo in srečno novo leto ter si želimo veselo svidenje. Bog živi! Franc Hostnik, Joško Tiž, Lovro Dolenc, Gregor Sirebar, Joško Aljančič, Rudolf Paterneš in Janez Šenk.

d Slovenski orožniki iz Črne gore želijo vsem tovarišem in znaneem srečno novo leto. Podnarodnik Franc Bučinek, kaplari Franc Voljš, Jurij Uršnik, Alojzij Medved, Andrej Klede, Josip Mejač, Ivan Zagar, Franc Drogenig in Vlado Ilkič.

d Smrtna kosa. Umrla je v Kamniku 19. t. m. posestnica ga Franč. Wei b l, vdova Molka roj. Mejač, mati g. Viktorja Molka, starešina »Danice«. Pokojnica je bila vzorna krščanska žena in mati in posebna pospeševalka »Domoljuba« od njegovega početka. Blagi ženi sveti večna luč!

d Umri je 14. t. m. v Štorovju pri Moravčah posestnik Janez Učakar po dolgi in mučni boleznii v 44. letu starosti. Pokojnik je bil zaveden somišljenik SLS, občinski odbornik in dolgoletni naročnik »Domoljuba«. Mir njegovi duši!

d Izvanredno visoka starost. V Loki pri Črnomlju živi vdova Lilek Marija, katera je dne 1. decembra t. l. obhajala stoletnico rojstva. Imenovana je še pri polni zavesti, hodi, dobro sliši in celo pazi na otroke. Njeni sinovi in hčere imajo tudi že okoli 70 let starosti in ti imajo zopet vnuke in vnukinje, katerim je jubilančka že pramati ali pravzaprav prababica; tako je n. pr. otrokom nadoučitelj M. Kalana v Brusnicah prababica. Res izvanreden slučaj. Bog jo živi še mnogo let!

d Veliki snežni zameti v Bosni in Dalmaciji. Zadnje dni so bili v Bosni, zlasti v Travniškem okraju, ter v Dalmaciji veliki snežni viharji. Samo na en dan so našli pod snežnimi zameti 20 ljudi mrtvih ter na stotine glav živine. V okolici Livna so pa zameti zasuli 13 oseb, ki so šli s konji v planine po drva. V istem viharju je poginilo 23 konj, 17 govedi in 223 ovac. V sinjskem okraju je pri Vošanu zmrznila v snegu 9 letna Luca Babič na poti s paše domov. V okolici Čelebića sta zmrznila na poti dva kmeta iz Gornjega Pitanja v sinjskem okraju. Pri Čelebiću je zamedlo 13 volov, 2 konja, 40 koz in 7 oslov. Iz raznih drugih krajev poročajo o smrti, ki jih je povzročil snežni vihar. Pri Guberu Velikem, okraj Livno, so pastirji pred viharjem pobegnili domov. 305 ovac pa je brez nadzorstva zašlo na led reke Strube, kjer se je tenki led udrl in so ovce potonile. — Velika burja je besnela tudi na mrcju. Parnik »Prvi« s Korčule je plul iz Račišta v Korčulo, ko ga je zalotila burja in začela premetavati okoli otoka. Parnik je dobil razpoke na treh mestih in se je pričel potapljati. Potniki so poskakali v morje ter se rešili s plavanjem. Parnik se sicer ni potopil, vendar pa je bil zelo poškodovan.

d Umor v Fužinah. Na praznik sv. Štefana so našli na polju blizu Fužin pri Ljubljani trikrat v prsi zabodenega, pa še živega vojaka na dopustu Franca Pečarja s Studenca. Ko so ga prepeljali v garnizijsko bolnico, je umrl. Policija je aretirala zidarja Ivana Škrjanca iz Benetka pri Ljutomeru in Čeha Francea Surana, pri katerih je našla Pečarjev bajonet in bodalec. Škrjanec in Suran drug na drugega zvrčata krivdo.

d Šmartno pri Litiji. Na novega leta dan priredi Izobraževalno društvo lepo skioptično predavanje. Po predavanju bo mladinska igra: »Pastarica Barbika in sveti večer«.

d Pažar na Spodnji Senici. Dne 20. dec. t. l. ob 21. uri 15 minut je izbruhnil ogenj pri kočarici Ani Jurman na Spodnji Senici št. 15. Požar je uničil streho hiše, pod, drvarnico, kozji hlev, 2 kozi, 7 kokoši, precej drv. Oškodovana je za 50.000 kron. Na lice mesta so prihiteli požarne brambe s Preske, Sore in iz Pirnič, katere so zabranile, da se požar ni razširil na sosednje hiše, kar bi bilo povzročilo lahko milijonsko škodo.

Listek.

Pod krivo jelko.

Povest iz Melernikove dobe.

Spisal † Peter Bohinjec.

(Dalje.)

VII.

Se je svelil mesec na nebu, ko se začno po Komendi prikazovali moške glave izza oglov hiš in podov. Tu se pokaže možakar v belem kožuhu, ogledavajoč svojo puško, tam se sklanja čez ploč fant, držeč na hrblu gnojne vile, tu pogleda gospodar skozi okno, basaje samokres s smodnikom, tam spet gleda iz hleva hlapec in se opira na sekiro. Drugod spet ovija deček vrv čez pas, ali deva verigo na ramo. Iz bližnjih vasi korakajo po stranskih stezah možje in fantje, oboroženi s puškami in kolmi, lopatami in motikami. Kose se blišče nad ramami in dolgi noži se lesketajo ob boku. Vsem pa se bere na obrazih svečan mir, priložena maščevalnost in odločen nastop.

Ze se zbirajo na koncu vasi. Precej jih je že. Pa še vedno prihajajo.

Komendski župan je tudi opasal svoj meč in risano puško oprtal ob rami. Bil je še samski in ni ga skrbela družina. Tam pred kaplanijo se ustavi. Gospod Kajetan je že stal na pragu s dvocevko na rami, in srce se mu je veselja smejalo. Poleg nje ga se je sukaj vojaški Jurjevec s Klanca in izpregovoril:

»Vampek, danes bo pa vojska!»

»Bo, bo, pa kakšna?« odgovarja župan.

»Ali zmaga ali smrt!« pristavi kaplan. Oči se zaiskre poslavnemu možu, luna pa le onemoglo kaže svojo zadnjo svetlobo. Veler je zapihal čez pokopališče in prvi pekelin se je oglasil v župniškem kurniku.

»Bog z vami n sreča junaškal« se začuje z okna župnišča glas župnikov.

»Bog daj!« se odzovejo glasovi možakov, ki so skupno odkorakali po klancu navzdol.

»Bog z vami!« se čujeta dva glasova: eden iz beneficijalove hiše, eden iz bolnice.

»Bog daj!« odgovarjajo možaki in pospešijo svoje korake.

»Zdaj smo pa vsi skupaj,« reče Mencal s Klanca, ko se približajo župan, kaplan in Jurjevec.

»Mraz je, kar slopimo!« reče g. Kajetan in vsa čela se dvigne po cesti.

Tiho stopajo, le sneg cvrči pod nogami in severni veter brije čez plan.

Kar začuje prednja straža stokanje, kakor bi kdo ječal skozi nos. Jurjevčev fant, ki je vodil prvi oddelek, postoji, namigne in stopi hitro proti gozdičku. Ni dolgo hodil. Na gabru je visel Zvirčev pastir, glavo je imel razjedeno od mravelj, glasu pa ni bilo več iz njega. Hitro odreže mladi Jurjevec vrv, potegne pastirju cunjio iz ust, ga potrese, ali bilo je prepozno.

Zjokal se je nad nedolžno žrtvijo, pokril z vejami mrtvo truplo, prekižal razjedeno glavo in brzo odrinil nazaj k svoji četi.

Groza je obšla oborožene kmele, ko jim

je mladi Jurjevec pripovedoval svoj dogodek in gospodu Kajetanu se je ulnrla debela solza. Obenem pa ga je prijemala huda slutnja, da gospod Nace vodiški ni prejel njegovega pisma.

»Bog mu daj večni mir! Dober fant je bil,« reče kaplan. »Ali zdaj ni čas, da bi plakali za prvo žrtvijo. Hilimo dalje.«

Molče koraka čela dalje in le prekmalu se prepričajo, da je bila slutnja kaplanova opravičena. V Nasovčah Vodičani niso čakali. —

»Kar je, je,« pravi župan. »Srčnost velja!« In odkorakali so dalje po cesti.

Ze se je pokazala prva hiša na Brnikih. »Zaj pa bodite oprezni! Rokovnjači so gotovo pri Fendetu in glejte, da nam kateri ne uide. Obkolili bomo hišo in kdor bi hotel zbežati, ga ustrelite ali pobijte na tla.« Tako ukazuje odločno župan in četa koraka dalje, vedno bolj se razproširajoča. Ze se pokaže Fendelova gostilna.

Fendelovi gostje so bili nepripravljeni. Nekaj jih je spalo v hlevu, nekaj na podu, nekaj v svisljih. Tudi v hiši so ležali po klopih in za pečjo, samo dva sta sedela za mizo in dremala pri brleči leščerbi. Krčmar je spal v kamrici.

Ko so kmetje že polnoma obkolili hišo, se Kovar in Golobar, ki sta čula, predramita in pogledata skozi okno. »Izdani smo, Golobar! Poklič! Grgo za pečjo, jaz pokličem Fendela,« reče Kovar svojemu tovarišu. —

Mali Grgo je molil svoje pele izza peči. Brž se zravnja in ko slopi na tla, je že hišni gospodar pomolil svojo glavo iz kamre.

»Fende, pojdi k oknu in govori. Ti si gospodar. Golobar, pojdi poklicat tovariše v hlev in na pod, Kovar, li pa poglej, kdo je in koliko jih je?«

Fende pomoli svojo zaspano glavo skozi okno in izpregovori:

»Kdo pa molil moj ponočni mir?«

»Mi smo pošteni ljudje in hočemo, da nam odpreš hišo?« odgovori župan.

»Popolnikom se odpira hiša ponoči, domačim pa ne.«

»Vi ste iz kamniškega okraja, saj vas poznam. Jaz pa spadam pod kranjski okraj in ni nimate lukaj ničesar opravili,« odvrne odločno hišni gospodar.

»Nas lo nič ne briga, pod kalero graščino spadaš. Mi smo izpod Mekinjske graščine, lo je res, ali lo moraš povedati najprvo svojim gostom, ki hodijo ropat in moril v naš okraj,« pristavi Jurjevec.

»Fende, jaz li rečem samo toliko, da se udaj, drugače bo slaba za-te!«

V tem zavri in zaropče nekaj za hišo. Dva rokvnjača sta hotele prodreli kordon in uili. Poderejo ju na tla in zvežejo, Vampek da znamenje za napad. Jurjevčev fant udari z železnim kolom v hišna vrata, da so se sama odprla. Boj se začne.

Rokovnjači streljajo skozi okna, ali napadalci so že vsi pri vratih, v veži in hiši. Tudi na dvorišču se je vnel boj. Ali vclika množina oboroženih kmetov je bila zmagovalka. Povezali so vse rokovnjače, le nekaj jih je ušlo. Poveljnika Malega Grgo je pobij mladi Jurjevec s kolom na tla, v tem pa je tudi župan Vampek dobil na roki malo rano, ki mu jo je prizadel Grgo z nožem.

Gospod Kajetan je takoj krenil z Jur-

jevcem, kakor hitro je spoznal, da bo Vampek kos koložaju. Ko so kmetje vezali rokovnjače, je že slopal urnih nog z Jurjevcem proti Komendi.

A tudi župan Vampek z mladim Jurjevcem je kmalu prikorakal za njima. Dal je napreči in se je odpeljal v Mekinje po komisijo.

V tem pa se je nabralo vse polno gledavcev okrog Fendelove gostilne. Na vpije in srcele so se Brničani vzbudili in prihiteli trumoma, češ, kaj se godi pri sosedu. Kakor hitro so spoznali položaj, so se pridružili Komenčanom in na rokovnjače so padale palice, so letele zle besede in z veseljem so pripeljali dva voza, da nalože nanje povezane plašarje. Tudi gospod Malevž je gledal raz okno na ljudi in se veselil, da se je napad tako posrečil. Skrb je imel za gospoda Kajetana, še bolj pa za živčevega pastirja. Slutil ni, da je fant dal svoje življenje za današnji zmagovalni dan.

Ljudje so se zbirali v vedno večjih grupah in dajali duška svojemu veselju. Ta je poznal Kovarja, ki mu je življenje grenil, in zdaj ga vidi zvezanega pred sabo. Kako bi se premagal, da ne bi udaril enkrat s palico po njem. Ona ženska je spoznala Mokarjevega, ki ji je ukral srebrni pas, in ga je s sveto jezo praskala po obrazu, kričeč:

»Rabelj, ali boš zdaj še pasove kradel?«

Padarjev Jur je moral čutili bridke očitke in udarce. Malega Grgo so bili od kraja, saj so ga skoro vsi poznali, da ga mu ni para v talvini in ropu. Tepli so jih tako, da so bili vsi črni in še predno so jih pripeljali do Komende, ni bilo zdrave kože na njih toliko, da bi deselico položil nanjo. Le vozniki so jih toliko branili, da jih razkačeni ljudje niso pobili do mrlvega.

(Dalje.)

Redna zveza

iz Bremena preko Southamptona, Cherbourga v New York potom prekrasnih američanskih vladnih parobrodov United States Lines.

PRIHODNI ODHODI:

Amerika . . . . . 3. jan., 7. febr.
President Harding 6. jan., 14. febr.
President Roosevelt 17. jan., 28. febr.
George Washingt. 21. febr., 28. mar.
Zahtevajte prospekte in plovne listine št. 146.

UNITED STATES LINES

BELGRAD, Travnicka ulica 1.
in vse večje potne pisarne.

IZJAVA.

Podpisana Frančiška Bajda, posestnikova hči v Štepanji vasi št. 17, s tem preklujem in obžalujem vse, kar sem govorila o Jeri Dobnikarjevi, posestnici v Podutiku št. 11 glede nagovarjanja gdne Frančiške Križnarjeve ter se ji zahvaljujem, da mi je odpuстила ter odstopila od kazenske tožbe.

V Ljubljani, dne 9. decembra 1922.

FRANČIŠKA BAJDA s. t.

Veselo novo leto

vsem svojim cenjenim odjemalcem

Anton Kušlan

trgovina z mešaním blagom

Ljubljana, Karlovska cesta 34.

Tvrška Fran Hiti

trgovina s poljedelskimi stroji

Ljubljana, Martinova cesta

vsem cenjenim odjemalcem

Srečno novo leto 1923!**Srečno in veselo novo leto 1923**želi vsem svojim cenjenim odjemalcem milinarjem
specialna trgovina za mlinske potrebšćine**ČADEŽ & BRČAR, Ljubljana,**

Kolodvorska ulica št. 35.

Veselo in srečno novo leto

želi

Ludvik Železnik

špec. mehan. delavnica

Ljubljana 7, Sp. Šiška.

Veselo in srečno novo leto

želi svojim cenjenim naročnikom in odjemalcem

A Zdravič

Trgovina kož — divjačine in usnja.

Ljubljana, Florjanska ul. št. 9.

Veselo in srečno novo letoželi vsem cenj. odjemalcem, prijateljem in znancom, zahvaljujoč se
za njih dosedanje obilo zaupanje**Jvan Gauš, lesni trgovec, Novomesto****„MERA KL“**

vošči vsem svojim cenj. odjemalcem

veselo in srečno novo leto

Medić, Rakovec & Zankl

družba z o. z. v LJUBLJANI

Vsem svojim cenjenim naročnikom želim

srečno in veselo novo leto

ter se nadalje najvljudneje priporočam.

Čonkli Anton, krojač, Račna**F. Dolenc, Kranj**

in podružnice Bled, Kranj,

Goriče, Šenčur

veselo novo leto

vsem velecenjenim odjemalcem.

Znižane cene!Za Novo leto in tudi po Novem letu pri **ADOLF KERN**, trgovina z mešaním blagom v Kranju, zraven »Bekselna«. — Se priporočam z veseloštvovanjem. — Voščim cenjenim odjemalcem**SREČNO IN VESELO NOVO LETO 1923!****ADOLF KERN, trgovec, KRANJ.**

Tvrška

R. Bunc & drug

Ljubljana

Celje — Maribor

vsem cenjenim odjemalcem

uspešno in srečno
novo leto!**1923****Fižol in semensko deteljo**kupuje **FRAN POGAČNIK, Ljubljana,**
Dunajska cesta št. 36. 5015

Kupim več vagonov lepega, suhega

BUKOVEGA OGLJA. Ponudbe na **L. PALJEVEC, Slomškova ulica 21,**
Ljubljana. 5550**PSICA** se je izgubila dne 3. dec. t. l. v okoličih obč. Studencec, Bučka ali Škocijan. Psica je srednje velika, črne barve z rujavo glavo in rujavimi nogami ter sliši na ime »Zlata«. Kdor javi, kje se nahaja, dobi 100 Din pri **VENČE JAKILU, Krmelj, Dolenjsko.** 5574**Prodám POSESTVO**z vsemi gospodarskimi poslopji, vse v prav dobrem stanju ter njive, travnike in gozde po nizki ceni. **A. Godnjavec, Sobračec, p. št. Vid p. Zatični.**

VABILO na

OBČNI ZBOR**»Osrednje vinarske zadruge«**za Jugoslavijo — r. z. z o. z. — v Ljubljani
ki se vrši dne 11. januarja 1923 ob 3. uri popoldne
v kleti I. delavskega konsumnega društva v Ljubljani, Kongresni trg 2, v posebni sobi.SPORED: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva ter
branje rev. zapisnika. — 2. Odobritev poročila
in letnega računskega zaključka. — 3. Spre-
memba pravil. — 4. Volitev novega načelstva
in nadzorstva. — 5. Slučajnosti.

NAČELSTVO.

Ženitna ponudba.

Vdova brez otrok, stara 36 let, z dobrim posestvom in kovačijo z vsem orodjem, se želi seznaniti s poštenim kovačem z dobrimi spričevali v starosti 28—40 let; tudi vdovec z enim otrokom ni izključen. — Samo resne ponudbe pod »KOVACIJA 5602« na upravnitvo »Domoljuba«.

Vajenca za čevljarstvo obrt

sprejemem. — Naslov pove upravnitvo »Domoljuba« pod številko 5517.

IVAN MIHEVC :: Vrhnika

Stara cesta št. 120,

priporoča svojo veliko zalogo najboljšega

USNJA iz domače stroje in češke PODPLATE.**Avtomat**za gostilno, prvovrsten in dobro ohranjen je na
prodaj za ceno 10.000 kron. Več se izve pri g.
Močniku, Jezdarska ulica 8, Maribor.

Najboljše in malo!

Priporočamo **najboljše šivalne stroje Gritzner**za rodbinsko in obrtno rabo, potrebšćine
za šivilje, krojače in čevljarje. — Edino pri:**Josip Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 7.****Družinska Pratika**

• ZA LETO 1923

je IZSLA in se dobiva v vseh trgovinah
po Sloveniji.**Cena izvodu 3 Din.**Na debelo se naroča pri založništvu v
Ljubljani. — Razprodajaleci popust!**Lepo domače platno**izredno trpežno iz lanene preje
izdeluje najceneje tkalnica**„Krosna“, Ljubljana, Zrinskega c. 6**nasproti cerkve sv. Jožefa. Sprejema
tudi laneno prejo v tkanje. Na zahtevo
pošilja vzorce.

Poroč. prstani
Double verižice
Stenske ure
Budilke
Žepne ure
Uhani

Nejstarejša trgovina ur, zlatnine in
srebrnine **F. ČUDEN**
LJUBLJANA 22, Prešernova 1

»Janez, kam pa nosiš kožo v stroj, ko zakolješ kravo, junca, tele, prašiča itd.?« - »Kam drugam, kol v strojarno Jakoba Planinška v Kandiji pri Novem mestu. Tam izdelujejo najfinejše usnje vseh vrst domačega izdelka. Ako hočeš tudi ti imeti fino usnje, nesi tja kožo v stroj in zadovoljen boš!« - Priporoča se: JAKOB PLANINŠEK in F. MURN, strojarna, Kandija.

Dvokolna brizgalna v slanja kukor no-
mi in 100 m popolnoma novih cevi, s sesalnimi cep-
nimi sponami, se proda pod ugodnimi pogoji. Za
novo ustanovljena gasilna društva ali za društva
v hribovitih krajih ugodna priložnost. - Naslov
pove upravnništvo »Domoliuba« pod štev. 5259.

BLUZE, spodnja krila, predpasniki,
oprema za novorojenčke se
najceneje kupi pri:

A. ŠINKOVIC nasl. K. SOSS,
LJUBLJANA, Mestni trg štev. 19.

**Hlode, gojzdove, trame, deske
in drva** ponudite LESNI DRUŽBI ILIRIJA,
Ljubljana, Kralja Petra trg štev. 8,
pred sodnico. - Plačujete se najvišje dnevne cene.

LEPO, ČRNO, NOVO ➔ **BRINJE**
oddaja najceneje Ivan JELACIN, Ljubljana

Telefon štev. 137.

Srečno novo leto

želi vsem svojim naročnikom, posebno
kmetijskim zadrugam in konsumnim društvom

Gospodarska zveza, Ljubljana.

Podružnice: CELJE — NOVOMESTO — RADOVLJICA.

Brzojavice: Gospodarska,
Ljubljana.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 57.

Ljubljana, Miklošičeva cesta 10

Telefon št. 57.

v lastni palači (vis à vis hotela „Union“).

Kapital in rezerve skupno nad K 60,000.000

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled. Interesna skupnost s Sveopčo
Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize,
sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod
najugodnejšimi pogoji. Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.

SLOVENSKA BANKA

Centrala v Ljubljani v lastni palači, Stritarjeva ulica štev. 9 (naspr. frančiškanske cerkve)

Podružnice: Novi Sad, Dolnja Lendava, Ljutomer. Ekspozitura: Vrhnika.

Plačuje najvišje obresti na vložne knjižice in na vloge na tekočih računih.

Delniška glavica: K 30,000.000

Rezervni sklad: K 5,000.000

Se priporoča za izvršitev vseh bančnih
poslov pod najkulantnejimi pogoji.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska posojilnica v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 6 (tik za frančiškansko cerkvijo)

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekočem računu od 1. jan. 1923 po

➔ **5%** ➔

brez odbitka rentnega in invalidnega davka

Ljudska posojilnica v Ljubljani je
največja slovenska posojilnica in je
imela koncem septembra 1922 nad
110 milijonov kron hranilnih vlog
in nad 1,100.000 kron rezervnih
zakladov. — Posojila se dovolju-
jejo na osebni kredit (proti me-
nici), na hipoteke in v tekočem
računu.